

Pääkirjoitus - Editorial
Olavi Koivukangas

J. W. Berry
**Prejudice, Ethnocentrism
and Racism**

Timo Virtanen
**They say: "Oh, it's a
foreigner who
made trouble"**

Rainer Grönlund
**Takaisin kotiin
Ruotsista ja muista pohjois-
maista Suomeen palaavat
eläkeläiset**

Kirja-Böcker
Tiedotteet

**Siirtolaisrekisterin
kuulumisia**

1996

SIIRTOLAISUUS

2

MIGRATION

Siirtolaisuus – Migration

23. vuosikerta / 23th year

Siirtolaisuusinstituutti • Migrationsinstitutet • Institute of Migration

Piispankatu 3, 20500 Turku, Finland, puh./tel. (9)21-23 17 536
fax (9)21-23 33 460

Pohjanmaan aluekeskus • Österbottens regioncenter • The Regional
Centre of Ostrobothnia

Keikulinkuja 2, 61100 Peräseinäjoki, Finland, puh./tel (9)64-41 81 279
fax (9)64-41 81 279

- *Päätoimittaja/Editor-in-Chief:* Olavi Koivukangas
- *Toimitussihteeri/Editorial Assistant:* Taimi Sainio
- *Toimittajat/Editors:* Maija-Liisa Kalhama, Kalevi Korpela, Jouni Korkiasaari
- *Toimituskunta/Editorial Board:* Siirtolaisuusinstituutin hallitus/
Administrative Board of the Institute of Migration
- *Tilauhint:* 40 mk/vuosi (4 numeroa), PSP 800014-70355471
- *Subscriptions:* Finland and Scandinavia 40 FIM,
other countries \$12.00 a year (4 issues)

Siirtolaisuusinstituutin hallitus/Administrative Board of the Institute of Migration

Hallituksen puheenjohtaja:

Ilkka Mäkelä, vs. sihteeri
Kirkon ulkomaanasiain neuvosto

Tom Sandlund, tutkimusjohtaja (SSKH)
Åbo Akademi ja Helsingin yliopisto

Raimo Narjus, rakennusneuvos
Suomen Kuntaliitto

Ilkka-Christlan Björklund, toiminnanjohtaja
Suomi-Seura r.y.

Aimo Pulkkinen, Väestöliitto

Ulla-Maria Helaniemi, ulkoasiainneuvos
Ulkoasiainministeriö

Heikki Sipilä, suunnittelusihteeri
Turun kaupunki

Olli Kultalahti, apulaisprofessori
Tampereen yliopisto

Keijo Virtanen, professori
Turun yliopisto

Risto Laakkonen, neuvotteleva virkamies
Työministeriö

Asiantuntijajäsen:
Pekka Perttula, kunnanjohtaja
Peräseinäjoen kunta

Henkilökunta/Staff

Olavi Koivukangas
johtaja /Director

Jouni Korkiasaari
erikoistutkija/Senior Research Officer

Kalevi Korpela
vt. tutkimussihteeri/Research Secretary
(*Krister Björklund* virkavapaa/off duty)

Kaisa Kilpeläinen, Eve Kyntäjä, Juha Niemelä
tutkijat/Research Officers

Maija-Liisa Kalhama
osastosihteeri/Departmental Secretary

Matti Kumpulainen
siirtolaisrekisterisihteeri/Registrar, Emigrant
Register

Seija Sirkkiä
toimistosihteeri/Bureau Secretary

Sirkka-Liisa Laurila, Elisabeth Uschanov
siirtolaisrekisterivirkailijat/Emigrant Register
Officers

Piija Niittykoski
vs. toimistovirkailija/Office Assistant
(*Anne Virtanen* virkavapaa/off duty)

Otti Liedes
aluesihteeri/Regional Coordinator
Pohjanmaan aluekeskus/The Regional
Centre of Ostrobothnia

Taimi Sainio
va. kirjastovirkailija/Librarian

Kansi: Eläkeiässä Ruotsista palaavat suomalaiset ovat olleet eri yhdistysten ja harrastuspiirien aktiivisia jäseniä. (Kuva: Juhani Jaakkonen, Siirtol.inst. VA/0195/Ruotsi)

Cover: Elderly Finnish returnees from Sweden have been active members in various societies and interests. (Photo: Juhani Jaakkonen, Institute of Migration)

Finnforum V Kanadassa

Olavi Koivukangas

Suomalaiset ja amerikkalaiset siirtolaisuustutkijat ovat vuodesta 1974 lähtien kokoontuneet viiden vuoden välein tarkastelemaan suomalaista siirtolaisuutta ja asutusta Pohjois-Amerikassa. Joskus tarkasteluun on vertailun vuoksi otettu muitakin maanosia. Laurentian yliopistossa Sudburyssä 22.–25.5. 1996 pidetyn viidennen Finnforumin aiheena oli erityisesti uudet tutkimushaasteet vuosittu- hannon vaihteeseen tultaessa. Tähän konferenssiin osallistui 80 tutkijaa tai muuten aiheesta kiinnostunutta henkilöä.

Konferenssin aluksi prof. A. William Høglund Connecticutista esitti katsauksen neljään aikaisempaan Finnforumiin. Muista yhdysvaltalaisista tutkimuksiaan esittelivät mm. Michael Karni, joka käsitteli sosialistien kesäleirien, työväenopistojen ja osuustoiminnan vaikutusta siirtolaislasten kasvatukseen. Konsuli Norman Westerberg Seattlesta pohti, miksi suomalaisten jälkeläiset Yhdysvalloissa ovat huomattavasti tanskalaisia harvemmin ilmoittaneet etnisen syntyperänsä. Merkittävä uusi tutkimusalue on Salt Lake Cityssä asuvalla sukututkijalla Timothy Laitila-Vincentillä, jonka tutkimuksen kohteena ovat Utahin suomalaiset ja lähteinä kaivosyhtiöiden arkistot ja raittiusseurojen ym. yhteisöjen päiväkirjat. Floridalaisen Eleanor Palo-Stollerin aiheena oli etnisyys sosiaalisena rakenteena toisen ja kolmannen siirtolaispolven parissa. John Laine Dallasista esitteli projektin 34:n, jonka tavoitteena on saada 3. ja 4. sukupolvet omilla ehdoillaan kiinnostumaan suomalaisesta kulttuurista ja vaalimaan sitä. Aiheeseen liittyen Jon Saari Michiganista esitteli elokuussa Marquettessa pidettävän FinnFestin ohjelman. Minnesotalaisten Anita Middle-

Mika Roinila, Olavi Koivukangas ja Norman Westerberg

tonin ja Alexis Pogorelskin esitelvät Amerikasta Neuvosto-Karjalaan 1930-luvulla menneistä suomalaisista olivat hyvin mielenkiintoisia. Ne valaisivat myös Neuvosto-Venäjän näkökulmaa siitä, miksi suomalaisia houkuteltiin Karjalaan, ja videofilmiltä nähtiin Neuvosto-Karjalaan lapsina menneiden suomalaisten haastatteluja.

Kanadalaisista esityksistä mm. Mauri Jallava kertoi Turun Akatemian kasvatti Pehr Kalmista, joka 1700-luvun puolivälissä kirjoitti merkittävän matkakuvauksen Kanadasta. Niagaran putouksilla, joiden kuvaajana Kalm oli ensimmäisiä eurooppalaisia, suunnitellaan pidettävän vuonna 2000 Pehr Kalm-symposiumi. J. Donald Wilson tarkasteli ihanneyhteisö Sointulan koulu- ja kulttuurioleloja v. 1904 jälkeen. Mika Roinila tekee väitöskirjaansa vähän tutkitusta aiheesta: suomenruotsalaisista Kanadassa ennen v. 1930. Torontolainen Börje Vähämäki tarkasteli suomenkielen merkitystä kolmelle ensimmäiselle siirtolaisukupolvelle. Varpu Lindström – myöskin Torontosta – totesi, että sellaisia tabuja kuin alkoholismi, itsemurhat, inesti, homoseksuaalisuus, prostituutio, rasismi, väkivalta ja rikollisuus ei ole vielä tutkittu suomalaisiirtolaisten osalta. Oiva Saarinen tarkasteli Sudburyn alueen suomalaisasutusta.

Suomesta Finnforumiin matkanneita olivat esimerkiksi Maisa Martin Jyväskylästä, joka käsitteli suomen ja englannin vuorovaikutusta siirtolaisten kielessä Kanadassa. Joensuulaisen tutkijan Pekka Hirvosen mukaan pääsääntönä on, että siirtolaisten kieli vaihtuu englanniksi kahdessa sukupolvessa. Juha Niemelä Turusta esitteli tutkimustaan amerikansuomalaisista lauluista ja niiden kulttuuri-

painotuksista. Tamperelaisen *Mikko Toivosen* aiheena oli Duluthissa v. 1920 tapahtunut kolmen afro-amerikkaisen lynkkaus ja suomalaisten osuus tapahtumiin sekä oikeisto- ja vasemmistolehtien kirjoittelun näkökulmat. *Teppo Sintonen* Jyväskylästä vertaili suomalaisia intiaaneihin Thunder Bayn alueella käyttäen sadunkerronnan kaavaa.

Erling Wande Tukholmasta valotti suomenkielen tämänhetkistä asemaa Ruotsissa. Muissa esitelmissä aiheet vaihtelivat alkaen suomalaisesta kansanparannuksesta Kanadasa, saunasta sekä shamanismista. Konferenssiin liittyvissä paneeleissa käsiteltiin mm. kanadansuomalaisten kirkollisia oloja ja amerikansuomalaista lehdistöä ja sen tulevaisuutta.

Konferenssin päätöspuheenvuorossa *Olavi Koivukangas* totesi Suomen uudeksi tutkimushaasteeksi maan muuttumisen maahanmuuttovaltioksi. Suomessa asuvien 70 000 ulkomaalaisen integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan edellyttää tutkimusta. Suomen liittyminen EU:n jäseneksi vuoden 1995 alusta on lisännyt suomalaisten muutttoa Eurooppaan, erityisesti Saksaan. Rasismin ja ulkomaalaisvastaisuuden kasvu, mikä osaksi johtuu Suomen korkeasta työttömyydestä,

tarvitsisi tutkimusta. Myös Suomen sisäinen muuttoliike maakuntakeskuksiin ja pääkaupunkiseudulle näyttäisi olevan kiihtymässä. Tärkeätä on kehittää tutkijoiden yhteistyöverkostoja sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Yhdysvalloissa ja Kanadassa tutkijoilla tulisi Koivukankaan mukaan jatkossa olla painopisteenä toisen maailmansodan jälkeinen siirtolaisuus sekä toisen ja sitä seuraavien sukupolvien suomalainen identiteetti ja kulttuuriperinnön vaaliminen. Tähän liittyy sukututkimus ja juurien etsintä sekä yhteyden luominen Suomessa olevaan sukuun. Tässä yhteydessä amerikansuomalaisten projekti 34 nousee arvoonsa. Myös amerikansuomalaisten kulttuurin vertailu muihin etnisiin ryhmiin ja ennen kaikkea sen vuorovaikutus valtakulttuurin kanssa vaatisi kokonaisnäkemyä tulevilta tutkijoilta.

Konferenssin sosiaalinen ja kulttuuriantti oli monipuolinen ja kokonaisuudessaan Finnforum V oli erittäin onnistunut. Järjestelyistä vastanneet Varpu Lindström, Börje Vähämäki ja Oiva Saarinen ansaitsevat suuret kiitokset. Seuraava Finnforum pidetään Suomessa, mahdollisesti Jyväskylässä, elokuussa 2001. Merkitkääpä kalenteriin.

Käynti Andersonin maatilamuseolla havainnollisti suomalaisasutusta Sudburyn seudulla. A visit to the Anderson farm museum brought to life Finnish settlement in the Sudbury area. (Kuva / Photo: Olavi Koivukangas)

Finnforum V in Canada

Olavi Koivukangas

Finnish and American migration researchers have been meeting every five years since 1974 to examine Finnish migration and settlement in North America. By way of comparison from time to time other areas are included in the investigation. The new research challenges of the turn of the millenium were especially taken up during the fifth Finnforum held at Laurentian University in Sudbury from May 22 to 25, 1996. Eighty researchers and other interested people took part in this conference.

The conference was introduced by Prof. A. William Hoglund of Connecticut with an overview of the previous four Finnforums. Among the other American researchers presenting their studies were for example *Michael Karni*, who dealt with the influences of socialist summer camps, workers' institutes and cooperative activities upon the education of children among immigrants. Consul *Norman Westerberg* of Seattle searched for reasons why Finnish descendants noticeably less than Danish descendants revealed their ethnic origins. *Timothy Laitila-Vincent*, a genealogist living in Salt Lake City, approached an important new area of research in studying the Finns of Utah in the light of mining company archives and the minutes of temperance and other societies. *Eleanor Palo-Stoller* from Florida spoke about ethnicity as a social structure among third and fourth generation immigrants. *John Laine* from Dallas presented project 34, the purpose of which is to interest third and fourth generation immigrants in Finnish culture from their own viewpoint and in preserving it. In the same line *Jon Saari* from Michigan presented the program of the FinnFest held in Marquette in August. The presentations of *Anita Middleton* and *Alexis Pogorelski* – both from Minnesota – about Finns having moved from America to Soviet

Carelia in the 1930s were very interesting. They shed light on the Soviet Russian viewpoint on why Finns were recruited to Carelia, and showed video films of interviews with Finns having gone to Soviet Carelia as children.

Among the Canadians, *Mauri Jalava* began with the heir of Turku Academy Pehr Kalm, who wrote important travel journals about Canada in the mid-eighteenth century. A Pehr Kalm symposium is planned to take place in the year 2000 at Niagara Falls, which were described by Kalm, who was one of the first Europeans to do so. *J. Donald Wilson* examined the cultural and educational conditions of the ideal society "Sointula" after 1904. *Mika Roinila* has an until now little researched dissertation subject: Swedish-speaking Finns in Canada before 1930. *Börje Vähämäki* from Toronto examined the importance of the Finnish language for the first three generations of immigrants. *Varpu Lindström* – also from Toronto – noted that such taboos as alcoholism, suicide, incest, homosexuality, prostitution, racism, violence and crime have not yet been studied among Finnish immigrants. *Oiva Saarinen* examined Finnish settlement in the Sudbury area.

Among those participating in the Finnforum from Finland were for example *Maisa Martin* from Jyväskylä, who dealt with the mutual influences of the Finnish and English languages among immigrants in Canada. According to *Pekka Hirvonen*, researcher from Joensuu, the general rule is that the immigrant language changes into English within two generations. *Juha Niemelä* from Turku presented his research on Finnish American songs and their cultural emphases. *Mikko Toivonen* from Tampere dealt with Finnish participation in the case of lynching of three Afro-Americans in Duluth

in 1920, as well as the viewpoints of both right- and left-wing press on the matter. *Teppo Sintonen* from Jyväskylä compared Finns with Indians in the Thunder Bay area using the pattern of folk narrative.

Erling Wande from Stockholm shed light on the status of the Finnish language in Sweden. Other presentations dealt with for example Finnish folk healing in Canada, sauna, and shamanism. Panel discussions in the conference dealt with such things as the ecclesiastical conditions of Finnish Canadians and the Finnish American press and its future.

In the concluding address of the conference, *Olavi Koivukangas* noted a new research challenge for Finland as it becomes a country to which immigration is taking place. The social integration of the 70,000 foreigners living in Finland demands examination. The inclusion of Finland in the European Union at the beginning of 1995 has increased the emigration of Finns to other parts of Europe, especially to Germany. The increase of racism and anti-foreign activity, which partly depends on the high rate of Finnish unemployment, should be examined. Also the domestic migration within Finland to provincial centers and the capital seems to be

increasing. It is important to develop a net of researchers both on the national and international level.

According to *Koivukangas* researchers in the United States and Canada should continue to emphasize post-WW II immigration and the preservation of Finnish identity and cultural heritage among the second and third generation immigrants. This includes genealogical study and the search for roots as well as the creation of contacts with family living in Finland. In this connection the project 34 of Finnish Americans asserts its value. Also the comparison of Finnish American culture with that of other ethnic groups and above all their contribution to the superordinating culture should demand a comprehensive view on the part of coming researchers.

The social and cultural benefit of the conference was varied and as a whole Finnforum V was a great success. *Varpu Lindström*, *Börje Vähämäki* and *Oiva Saarinen* deserve many thanks for their contributions to arrangements. The next Finnforum will take place in Finland, possibly in Jyväskylä in August of 2001. Put it on your calendar.

Journal of Finnish Studies (JOFS)

is a biannual academic journal which will be launched in 1996. The journal will be edited by professor Börje Vähämäki of the University of Toronto, professor Sheila Embleton of York University will serve as book review editor and Dace Veinberga as editorial assistant. An Editorial Board and an Advisory Board will be established.

The mission of the Journal of Finnish Studies is to pursuit of truth and academic integrity while striving to serve the many needs the discipline of Finnish studies in North America experiences. It will offer (in English) scholarly articles, book reviews, book announcements, translations, forum for debates and information about Finnish studies programs and events. We are looking for your participation and your help as referees to evaluate manuscripts or as regular contributors to the book review section for JOFS. Please, contact us for subscription of JOFS.

*Our address: Journal of Finnish Studies, University College, Rm 353
University of Toronto, Toronto, Ontario M5S 3H7, Canada*

Prejudice, Ethnocentrism and Racism

J. W. Berry

A major consequence of immigration is that people of diverse origins and identities have to work out and establish reasonably harmonious relationships if they are going to live together in a plural society (Berry, 1990). The discipline of Social Psychology has studied this issue for almost a century, and has found the concept of prejudice to be useful in its examination. Two forms of prejudice are considered here: ethnocentrism and racism.

Recent analyses (Berry & Kalin, 1995) have raised the question: "What conditions need to be met, in order to manage successfully a multicultural society?" In our view, there needs to be general support for cultural diversity as a valuable resource for a society. Second, there should be overall low levels of prejudice in the population. Third, there should be generally positive mutual attitudes among the various ethnocultural groups that constitute the society. And fourth, there needs to be a degree of attachment to the larger national society. These four elements constitute a conceptualization of prejudice that is appropriate for understanding contemporary immigrant-receiving societies.

Ethnocentrism theory began with an initial insight of Sumner (1906) that in most intergroup situations "one's own group is the centre of everything, and all others are scaled and rated with reference to it" (Sumner,

1906, pp. 27–28). He made a basic distinction between the ingroup (the group(s) to which one belongs) and the outgroup (all other groups) and proposed that one's ingroup is usually evaluated more positively than outgroups. This ethnocentric tendency for ingroup favouritism has been identified in many societies, leading LeVine and Campbell (1972) to claim that it is a universal feature of intergroup relations. The concept of ethnocentrism has also been used as a synonym for general antipathy towards all outgroups. For example, the ethnocentrism scale of Adorno et al. (1950) has served as a general measure of intolerance for those who differ from oneself, and even as a rejection of diversity as a whole. In this usage, the concept of ethnocentrism moved beyond a relative preference for one's own group over others, to become (when reversed in direction) a concept similar to that of tolerance.

Ethnocentrism theory has been employed at both the group and individual levels of analysis. Collectively, groups may exhibit relative preferences with respect to others (e.g., in immigration policy, or social discrimination practices), while individuals within groups can vary widely in their degree of intolerance and ingroup/outgroup favouritism. This distinction between group and individual levels has been central to most explanations of prejudice, and both are considered essential for a complete theory of intergroup relations (Duckitt, 1992).

This broad version of ethnocentrism theory is considered to be appropriate for research in current multicultural societies.

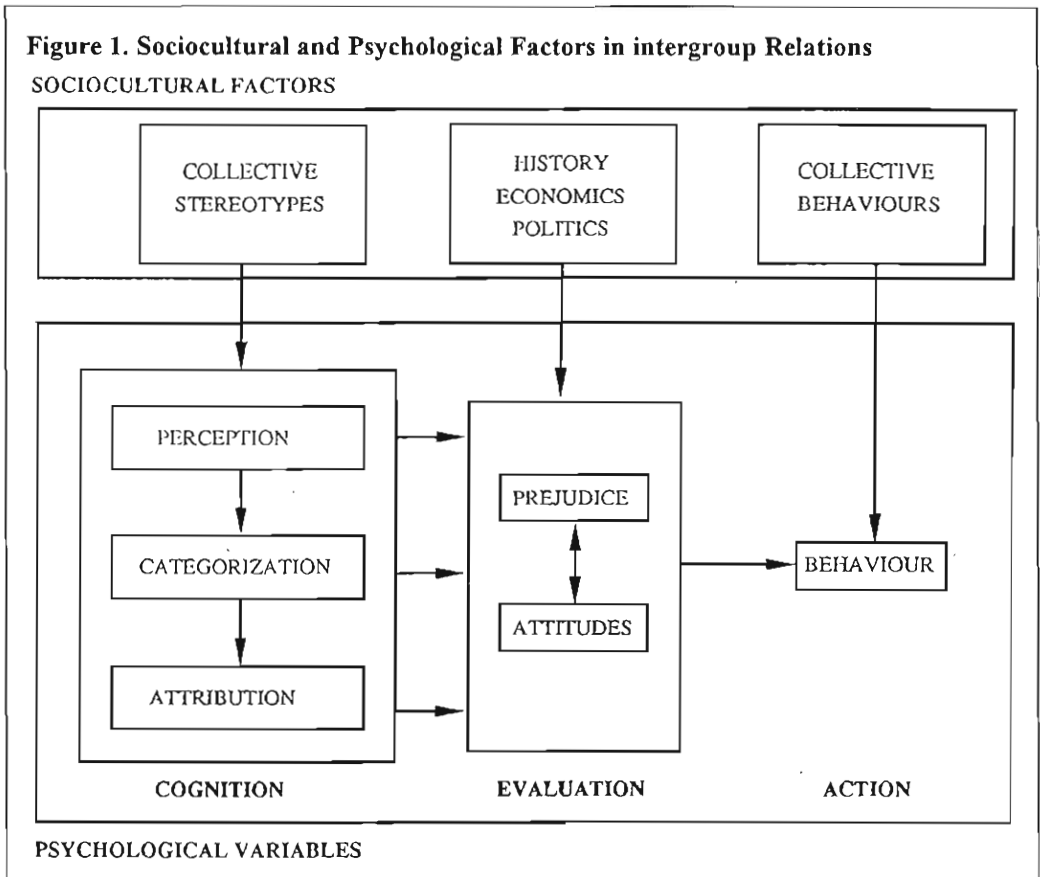
Professor J. W. Berry, Psychology Department, Queen's University, Kingston, Canada. Paper presented to the Symposium on Refugee Adaptation at the Institute of Migration, Turku, Finland, February 23, 1996

Ethnocentrism is conceptualized as a lack of acceptance of cultural diversity, a general intolerance for outgroups, and a relative preference for one's ingroup over most outgroups. Evidence for ethnocentrism may be sought at the group-level through analyses of data by ethnic origin and at the individual-level through correlational analyses. The core issue being addressed is whether ethnocentrism is sufficiently low to maintain harmonious relations in immigrant-receiving societies.

Contemporary theoretical and empirical research has identified racism as another form of prejudice. It has all the core features of ethnocentrism, plus two further elements. First, it is directed against those who are visibly different; that is, the targets are identifiable by physical attributes that are considered

to be relatively permanent ("racial") characteristics of the group. Second, racism is directed against those who are relatively powerless in society; that is, the victims are not usually in a position to avoid, or to retaliate against, racism. As such, racism is a form of prejudice that is likely to be long lasting and particularly harmful to its victims.

Prejudice can be identified as having its roots in sociocultural factors and as having expression through individual psychological processes and action (see Figure 1). There are three kinds of psychological variables involved: cognition (the processes of perception, categorization and attribution); evaluation (the phenomena of prejudice and attitudes); and overt behaviour or action on the part of the individual (see Figure 1).

There is considered to be a sequence to these psychological activities, beginning with the perception of similarities and differences among individuals in a population (e.g., tallness/shortness; long hair/short hair; light skin/dark skin etc.). This is followed by a cognitive categorization of individuals into groups based on perceived patterns of similarities and differences (e.g., males/females; blacks/whites etc.). The act of categorization, by itself, is currently thought to have two consequences: the exaggeration of perceived similarity within categories, and of perceived differences between categories. Third, psychological characteristics are attributed by the perceiver to individual members of the categories; because of the effects of categorization noted above, this attribution tends to overgeneralize the similarity of characteristics within, and the difference between, the groups. This whole sequence, while rooted in these three fundamental psychological processes, is also guided by collective images that have been widely shared in the sociocultural context (at top of Figure 1), probably for many generations.

A second set of psychological processes follows, involving the making of value judgements and the exhibiting of personal preferences. When these are linked to a specific group, the concept of attitude is employed; these can be both favourable or unfavourable. However, when there is a generalized value judgement, the concept of prejudice (including both ethnocentrism and racism) is used; this is typically a negative or hostile evaluation, although in principle positive prejudices are possible. The development and holding of such attitudes and prejudices are rooted in an individual's affective-emotional system, but they are also known to be linked to numerous historical, economic and political factors in the sociocultural system in which one has grown up (at top of Figure 1).

The third psychological variable is individual action, in which the cognitions and

evaluations of the individual become expressed in actual behaviour. These behaviours are subject to personal motivations, but they are also either encouraged or suppressed by collective behaviours in society, such as laws, or social movements. It is important to note that individuals do not always express their cognitions and evaluations of ethnic groups in overt ways; hence, psychologists have had to develop measurement techniques to dig more deeply and indirectly into the phenomena of stereotypes, prejudice and attitudes.

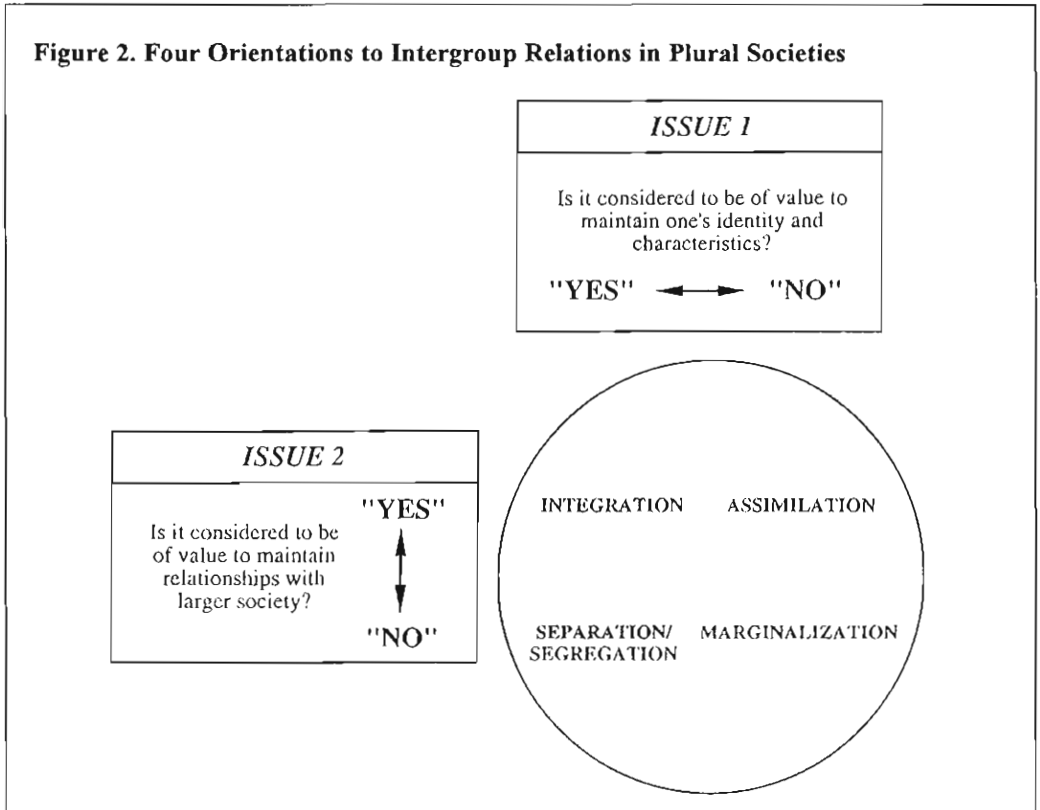
The successful management of intergroup relations in plural societies requires policies and programmes that will control and limit the emergence and display of prejudice. At the present time, a number of states are experimenting with multiculturalism as a way of achieving this goal. One way of understanding this approach is to note that in most culturally plural societies, all groups and individuals confront two issues during their daily interactions. These are: cultural maintenance (to what extent one's cultural identity and characteristics are considered to be important, and their maintenance strived for); and contact and participation (to what extent should they become involved with other cultural groups, or remain primarily among themselves).

When these two underlying issues are considered simultaneously, a conceptual framework (Figure 2) is generated which posits four strategies of acculturation and intercultural relations (Berry, 1984a). These two issues can be responded to on attitudinal dimensions, represented by bipolar arrows. For purposes of presentation, generally positive or negative ("yes" or "no" responses) to these issues are illustrated, and intersect to define four strategies. These strategies carry different names, depending on which group (the dominant or nondominant) is being considered. From the point of view of nondominant groups, when individuals do not wish to

maintain their cultural identity and seek daily interaction with other cultures, the Assimilation strategy is defined. In contrast, when individuals place a value on holding onto their original culture, and at the same time wish to avoid interaction with others, then the Separation alternative is defined. When there is an interest in both maintaining one's original culture, while in daily interactions with other groups, Integration is the option; here, there is some degree of cultural integrity maintained, while at the same time seeking to participate as an integral part of the larger social network. Finally, when there is little possibility or interest in cultural maintenance (often for reasons of enforced cultural loss), and little interest in having relations with others (often for reasons of exclusion or discrimination) then Marginalization is defined. In Canada, while numerous attempts were made historically to assimilate Canada's

diverse population to British cultural norms, by 1956 the Federal Government's view was that assimilation had not worked anywhere in the contemporary world, and that it was impracticable as a general policy. In 1971, the Prime Minister announced a policy of multiculturalism, the key elements of which were designed to achieve harmonious inter-cultural relations by promoting simultaneously cultural maintenance, and intergroup contact and participation in the larger society. This is clearly an integration policy, in the terms used here. (See Berry 1984b, and Berry & Laponce, 1994, for a more detailed description and analysis of the policy).

For the most cultural groups in Canada, their articulated goals express some version of this integrationist policy. For example, Aboriginal Canadians generally seek cultural self-determination within the larger Canadian society, and most French-Canadians

(particularly those outside Québec) generally espouse the same goal.

More recent immigrant-derived cultural group organizations all express this preference for some degree of cultural maintenance, combined with full rights to participation in the larger society.

At the individual level, the views of acculturating individuals in non-dominant groups have been assessed in hundreds of studies (reviewed by Berry et al 1989; Berry & Sam, 1996). In most studies, the clear preference is for integration, with least desire for marginalization. Depending on the group, either assimilation or separation fall in second or third place in the reference hierarchy.

In the larger society, there is also general support for integration (Berry & Kalin, 1995). For example, on a scale of Multicultural Ideology (measuring acceptance of both cultural maintenance and intergroup contact), in a national sample (N = 3325) the ratio of

those supporting to not supporting is 69% to 27%, and this has been gradually increasing since the 1970's. There is thus at the present time a clear consensus: National policy, cultural group goals, and individuals in both the various cultural groups and in the larger society all generally agree that the Multicultural arrangement (integration, as defined here) is the most suitable way to proceed.

Of course, there are specific factors operating in Canada that may not be present in other countries. It is thus not possible to generalize from Canadian conceptions, policies and empirical findings to Finland. Parallel research is needed in order to discover whether the multicultural / integration option is appropriate and acceptable to all concerned. It is to be hoped that this will be the case, since the alternatives of assimilation, segregation and marginalization all carry with them heavy social and psychological costs.

References

- Adorno, T., Frenkel-Brunswick, E., Levinson, D. & Sanford, N. (1950). *The authoritarian personality*. New York: Harper.
- Berry, J. W. (1984a). Cultural relations in plural societies: Alternatives to segregation, and their sociopsychological implications. In M. Brewer & N. Miller (Eds.), *Groups in contact* (pp. 11-27). New York: Academic Press.
- Berry, J. W. (1984b). Multicultural policy in Canada: A social psychological analysis. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 16, 353-370.
- Berry, J. W. (1990). Psychology of acculturation. In J. Berman (Ed.), *Cross-cultural perspectives: Nebraska symposium on motivation*, (pp. 201-234). Lincoln: University of Nebraska Press.
- Berry, J. W. & Kalin, R. (1995). Multicultural and ethnic attitudes in Canada. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 27, 301-320.
- Berry, J. W., Kim, U., Power, S., Young, M., & Bujaki, M. (1989). Acculturation attitudes in plural societies. *Applied Psychology: An International Review*, 38, 185-206.
- Berry, J. W. & Laponce, J. (Eds) (1994). *Ethnicity and culture in Canada: The research landscape*. Toronto: University of Toronto Press.
- Berry, J. W. & Sam, D. (1996). Acculturation and adaptation. In J.W. Berry, M.H. Segall & Kagitcibasi (Eds). *Handbook of cross-cultural psychology*. Vol. 3, Social behavior and applications. Boston: Allyn & Bacon.
- Duckitt, J. (1992). *The social psychology of prejudice*. New York: Praeger.
- LeVine, R. A. & Campbell, D. T. (1972). *Ethnocentrism: Theories of conflict, attitudes and group behavior*. New York: Wiley.
- Sumner, W.G. (1906). *Folkways*. New York: Ginn.

They Say: Oh, It's a Foreigner Who Made Trouble

Timo Virtanen

The phenomenon of racial violence and harassment aimed at immigrants and ethnic minorities has become increasingly evident throughout Europe during the 1990s. What kind of racism may be prevalent in Finland? Who are the victims and the perpetrators of racism? How do the victims cope with racism? Assuming one is interested in finding out how immigrants themselves perceive these issues, the natural thing to do is to put these questions to them. Creating a sense of commitment at such a level that people are prepared to get involved requires penetration of the prevailing realities of their lives and their perceptions of racism. Furthermore, it is important that different officials and community workers have knowledge of the issue of racism to tackle effectively those forms of racism that are not readily covered by existing statutes, but that nonetheless have a serious impact on the lives of immigrants.

Wieviorka (1991) distinguished four forms of racist action: prejudice, segregation, discrimination and racial violence. Back (1996) noted two areas in which racism is directed at immigrants. The first, called popular racism, refers to the experience of racism in daily contexts. Secondly, there are forms of racism that operate within

institutions. This notion was developed by Blauner (1972) to include all institutional processes and the chains of unwilling actions. According to Memmi (1987), the important factors regarding the social situation of immigrants are the various social mechanisms of discriminating and marginalising integration. Accordingly, the focus of studies on race and ethnicity has been those groups seen to be racialized: that is, defined as different in terms of ascribed racial characteristics, skin colour in particular (Bradley, 1996).

Racial violence and harassment may take several forms, ranging from relatively rare but serious incidents of murder and serious assaults to the more frequent incidents of racial abuse and threatening behavior (Virdee 1995). In the present study racial harassment is defined in line with the definition proposed by the Commission for Racial Equality (1987:8): Racial harassment is violence which may be verbal or physical and which includes attacks on property as well as on the person, suffered by individuals or groups because of their colour, race, nationality or ethnic or national origins, when the victim believes that the perpetrator was acting on racial grounds and/or there is evidence of racism.

Qualitative and quantitative studies provide growing evidence of racism and the disadvantages suffered by racialized groups in Europe. In Britain and America since the 1990s there have been sporadic outbreaks of rioting involving issues of "race". In

Timo Virtanen, Dept. of Education, University of Turku. The article is a part of a project Youth and Migration supported by the Ministry of Education and the European Commission.

Germany immigrants and ethnic minorities have become the prominent target of bias-motivated violence (Bradley, 1995). Virtually all violent acts against immigrants in Germany are committed by male youthful offenders with poor educational and social backgrounds (Albrecht, 1995). The studies of Virtanen (1995, 1996) represented the first arrays of empirical results on racism on immigrants in Finland. As experienced by Black African, Latin-American, and Arabic respondents, violent attacks were linked with racist or hate motivations and were unevenly distributed among immigrants. However, the question of who becomes a target of racism is broad: it may be foreigners, citizens of the country, or even people not physically present (Baumgartl & Favell, 1995). Among the disadvantaged may be found ethnic minorities, asylum seekers, tourists, students, black people, businessmen and well-to-do sojourners.

Reports on specific institutions and localities have high-lighted the way racism operates in areas of social life, assuming many faces: physical action, social attitudes, or political and institutional forms. For example, the 1989 Gifford Inquiry into racial discrimination in Liverpool found that black people were confined to certain parts of the city and were targets of hostility if they moved outside them. As compared to native citizens, immigrants run a greater risk of being detained at the police station (Junger, 1988), and sentenced more severely (Timmerman et al., 1986). Similarly, it has been argued that there exists a general xenophobic attitude among the authorities whom persons, including immigrants, have to deal with in Finland (Ekholm, 1994).

According to Döös et. al. (1994), immigrants have a higher frequency of work-related accidents than native people which was explained as a process of disadvantage, where immigrants drift to such jobs where the risk of accidents is

considerably high. The first two years seem to be critical while after seven years no differences may be found. On the basis of the Finnish Accident Register, language difficulties and communication problems are the most common source of work accidents for immigrants. Other possible factors may be a lower level of vocational and safety education, and higher mobility in the labour market.

Finland has been ethnically highly homogenous with the lowest proportion of residents with foreign backgrounds among the total population in Western Europe, being 1.4% in 1995. The growth of immigration in the 1990s is largely due to the immigration of refugees, and ethnic Finns from the former Soviet Union and present Russia. About 4,000 refugees from Somalia and 3,000 refugees from the former Yugoslavia represent the first sizeable intercontinental migrants to Finland in the 1990s. Recently, student exchange has brought about 5,000 foreign students annually to Finland. Foreign students meet problems that may be connected to adaptation, language, home sickness, loneliness, and racism based on race and ethnic origin (Church, 1982).

Subjects and data collection

In the present study, the basic population consisted of immigrants in young adulthood living in Turku. The data was collected via interviews in summer 1994 and concerned ethnic and demographic background, reasons

Table I. Ethnic Characteristics of Sample (n = 62)

Ethnicity	n	%
South-European	15	24.3
South-American	12	19.4
Black African	16	25.6
Arabic	12	19.4
North European	7	11.3

for and experiences of racism, and coping strategies with racism. The diversity of the group is apparent, although the nonsystematic method of sampling resulted in a seeming oversampling of Southern European, South American, Black African and Arabic respondents and an undersampling of Northern European respondents (Table 1).

78% of the respondents were male, and 22% were female. They ranged in age from 18 to 32 years with the median age of 26 years. Most of respondents (60 %) were in open marriage situations, one fifth were married and one fifth divorced. For the most part, couples had one Finnish partner (93 %). Half of the respondents were unemployed, and one quarter of the respondents were employed. Of those who studied, six respondents were university students, two studied at vocational schools, and six in preparatory courses for immigrants. All of the respondents were foreign-born.

The Forms and Causes of Racism

The forms of racism were regarded as signifying disgust with other cultures, discrimination, verbal abuse and violence on the basis of skin colour which appears to be consistent with the definition of popular racism (Back 1996). Racism was talked about in the context of lived events and experiences, not in the context of relationships. Institutional forms of racism were bound with encounters in educational, occupational or leisure spaces or in the official system of justice. The account of an 18-year-old Brazilian girl is an example of popular racism: *I was in McDonalds and the skinheads were making fun of me and my friend - pointing, trying to speak in Spanish and just making fun, but I thought it was really mean.*

All of the respondents had strong opinions about causes for racism and believed that the

situation had worsened in the past few years. The respondents listed several factors which they perceived as more pronounced causes of racism: (1) the deteriorating economic situation in Finland, (2) refugee influx, (3) skinheads, (4) a media which writes negatively about refugees, (5) prejudices and jealousy of Finns, (6) passiveness of police, and (7) the history of Finland as an isolated country.

Racism was explained by the feelings of some Finns that they were victims of favoritism towards refugees and reverse discrimination in the housing market. The fears of the Finns, fueled by accusations such as *You enjoy, we pay for it* and *You take our money and girls* were the sources of negative responses among immigrants. Along this line of reasoning a 28-year-old Algerian man stated that *Finnish people are not racist inside, just jealous*. This form of hostility can be viewed as a guilt syndrome that is connected with chauvinism about well-being. Finns are fighting against immigrants for their well-being. One reason stated was that Finns had grown in close-knit, exclusively Finnish communities which distrusted strangers and feared immigrants. Consequently, Finns were accustomed to displaying a distrust of all outsiders. These attitudes of Finns were explained to have their roots in the history of wars and defense of Finland.

Some respondents parodied with the cultural unexperience of Finns as a reason for racism: *If you dress nicely, they think that you are a drug dealer or criminal. If you dress poorly, they in a way label you, see some kind of standard, they want to see that you are down and they are up. It is a kind of competition.* On the other hand, one respondent stated that immigrants could be chosen by a law, since many do not belong in Finland: *They marry, do not get a job, get social money and only go to the disco.*

Lacking cultural competence and small talk skills, Finnish men resort to hostile acts incited by the co-habitation of a Finnish

woman and a male immigrant. These acts were often fueled by the intake of alcoholic beverages by the Finns, while many respondents mentioned the importance of refraining from alcohol in order to avoid violence. A 26-year-old Spanish woman with a high level of education thought that different temperament was the most prevalent reason for racism: *Finnish people are quite closed, shy, they do not go anywhere. They are not friendly, they are polite, only polite. They do not like foreigners, they are careful.*

Extreme ideologies such as neo-nazism were seen as the main motive behind violence on the part of skinheads, fueled by concepts of race which depended on notions of biological or genetic superiority and the right to rule over "lower" races. Skinhead violence was explained by the social pressures exerted on the individual by his peer group and by his family while skinheads were described as generally lacking knowledge of the world. On one occasion, skinheads had produced controversy with their outrageous questions to the American Army visiting in the town: *You are niggers, why do you come here?* This behavior was considered "stupid" by the respondent, and afterwards the officials had to apologise to the Army.

Respondents with higher education elaborated the lack of public discussion on racism in their answers. One respondent stated that *the situation will not get any better unless everything goes to the media, only then does it get a response, not before.* In the autumn of 1995, there were, indeed, some events that led to a public discussion in the press (see Finnish League for Human Rights, 1996). First, the provincial city of Joensuu became nationally known as a place where racist youth mobs (skinheads) started an open war against the few black people in the city. Only after two African-American basketball players were forced to leave, was the issue of racist violence taken seriously. However, Somali refugees in the city were

threatened and attacked with knives for years before these incidents took place, mainly because of the envy of local youth that Somalis were able to buy new cars with their money from the government.

Racial Violence and Harassment

The experience of racial violence and harassment has not been well documented and here I want to consider race as a divisive social parameter for the shaping of racism towards immigrants. First, the forms of racism that men experience were mostly in the form of threats, obstruction, and jostling (Table 2). About one half of all male respondents had suffered some form of racial violence and harassment in the past year, and, thus, low level racial harassment can represent an equally serious form of the problem regardless of the sex of an immigrant. Furthermore, Africans and Arabs were hit with a visible sign of damage and Africans were jostled and received bruises or wounds. Students with higher education had usually experienced fewer or no attacks all.

Skinhead violence was mentioned as a source of fear which may be targeted randomly, thus, victimizing immigrants from all social and ethnic backgrounds. Skinhead violence, typically, took place in a group of young men in public places and was directed towards a victim who was alone or with his girlfriend. Respondents felt that these types of acts were very unfair. One respondent had experienced skinhead violence more as psychological violence in which the victim is totally humiliated and left in fear. Only in two cases was the instigator all alone.

One skinhead came to me insulting in the bus. He spit in my face and said to me: Leave my country. Nobody said anything in the bus to defend me.

Violent acts from the side of skinheads were fueled with threats and hate phrases, and some incidents of violent acts were

Table 2. Type of racial violence and harassment

Type of violence	Men (n = 49)		Women (n = 13)		Total (n = 62)	
	n	%	n	%	n	%
Threats	25	52	2	15	27	44
Preventing freedom of movement	20	41	2	15	22	36
Pushing	29	57	2	15	31	49
Beating						
- no physical marks	15	31	2	15	17	28
- bruises	8	17	1	8	9	15
- wound, contusion	8	17	0	0	8	14
Other violence	17	43	3	27	20	40

Each respondent may have experienced multiple types of violence and harassment, and the percents in each type relate to the total number of the respondents.

described as very brutal. In some cases skinhead violence occurred in a series of related attacks which appears to be consistent with conventional definitions of social terrorism, denoting an attempt to create fear and terror among a special population (Gurr, 1989). One respondent reported that he had fought with skinheads many times, and after that he was left in peace. The interviews showed that these mobs worked in an organized manner, chasing victims, but most incidences of violent attacks on the part of skinheads were random violence where the targets were chosen by the mere opportunity. Although all skinheads do not support violent and racist models of behaviour, the experiences of the respondents showed that violence become crueler as a group process.

Institutional Racism

In the following analysis my concern is to report the contexts and the social locations in which immigrants in Finland may experience racism. Some forms of institutional racism have been described earlier (Virtanen, 1993). In the reports of the respondents the importance of contextual influences on racial inequality was particularly salient in encounters with the police. One typical example was a Nicaraguan man who had lived in Finland for six years and studied at

the university. While 15 to 20 youngsters attacked him, the police registered three instigators of violence, and treated the respondent like a criminal, took finger prints, and put into the register as if he had killed somebody. He concluded that the police always side with the Finns whatever they do.

The identification of institutional racism was expressed in the extracts from a 27-year-old Brazilian man who had lived in Finland since childhood. He reported that he had been the public scapegoat at school since everybody knew his background. Later on, his peers accepted him, but the process was painful: *They teased me about my mother, shouted señora and other stupid things. But then in some phase the guys accepted me and I become just to say a respected member of the class.*

In the army the respondent was left in peace until his background became public. The situation was very annoying, and the respondent was told on every occasion that he was not Finnish: *Everybody spoke in a terribly racist way, they pushed and teased me all the time.* Thus, the process of acceptance did not take place in an organisation where possible anti-racist elements may be minimal. In the words of a Turkish man, the activities of the border officials were typified as being a common source of racism: *I wanted to go on a*

one-day trip to Stockholm with my wife, but the officials said I did not have a passport. I have been in Stockholm already two times with this paper that is like a passport. I think this is not a bureaucratic problem, but a problem of racism.

The experiences of a 30-year-old Gambian man resembled social terror, since the perpetrators were the same people and violent attacks occurred at the home of the respondent. In the context of the farming school, the respondent was exposed to ignorance on the part of his teachers: *They do not want to teach me right.* This distrust had escalated to the police and the lawyers in town who *only backed each other to put the foreigner in trouble.*

The doors of restaurants and discos may be further sites for discrimination, especially for Africans and Arabs. In one case a doorman pushed the respondent and his friends. In another case a doorman did not let a Turkish respondent into a disco where his wife was waiting for him. The police did not do anything in that case. A Nigerian man had been refused admittance to a restaurant, and his attitude was somewhat bitter if not negative: *I do not let it disturb me. There are a lot of pubs around, they cannot stop me everywhere.* Disturbances in restaurants are generalized to all foreigners as one respondent explains: *Three men attacked me in the restaurant. I tried to protect myself. This is because in most restaurants they say: Oh, it's a foreigner who made trouble.*

The most common reason for not reporting violent incidents to the police was a lack of confidence in the police. Black Africans and Arabs, in particular, felt that exposure of violent attacks to the scrutiny of police was lacking in effectiveness. In a violent act a 29-year-old African working in an ethnic cafe was kicked by an under-aged skinhead. The police did not make any investigation of the perpetrator. An African girl who was kicked into a state of unconsciousness was taken

into police custody, while the instigator, a karate kid, was released. As she explained, the police-officers wrongly interpreted her self-defending behavior, and thus victimized the respondent. The issue of the role of confidence in the police as a mediating factor in the reporting of victimization is important because it has the potential to offer an opportunity for intervention. Thus, intervention programmes are needed to determine effective methods by which confidence in the police might be improved.

Four respondents found the court's decision to disregard racist overtones in their cases questionable, which may be an indication of underlying differences in viewpoints in regards to crimes which can be connected to racist motives. On the other hand, sentences may be handed down solely on the basis of the explanations of the Finns who, thus, transferred the responsibility onto immigrants. A 25-year-old Yugoslavian man was fined, since the court had relied on the claims of the Finns that he had been the aggressor. A 22-year-old Somalian woman was fined, because she had hit one of her harassers with a bottle in the disco.

In the place of work communication problems were most prevalent in the remarks of respondents. A 26-year-old Nigerian man had lived in Finland since the end of 1980s. He had worked at a cleaning firm, and learned basic Finnish. He was considerably bitter because he felt that his skin colour may prevent his promotion despite his competence. The respondent attended a part-time job where the introduction for the work had been appropriate, and his relations with other workers were good. However, the respondent had fallen a victim of an accident already on the second day at work which resulted in a sick leave of four days. The accident took place when the respondent tried to lift a bridge that was out of order. According to the respondent, the accident was caused by language difficulties since a

worker who had noticed the damage was not able to explain it to the respondent.

The remarks of the respondents strengthened the picture that Finland is no exception to the trend of racism aimed at ethnic minorities and immigrants throughout Europe (Baumgartl & Favell 1995). The present study sought to explore the nature of the various constituent parts of racial violence and harassment, with particular attention being paid to the wide range of incidents that constitute "low level" racial harassment. According to Virdee (1995), the importance of the low level form of harassment should not be understated, since they create a continued climate of insecurity amongst the victims. Furthermore, the accounts included here show the importance of dividing our understanding of racism into institutional and popular variants. It is in the institutional contexts of the system of justice, army, and school that racist practices may be most prevalent. The forms of racism at work may be more covert, but become visible when immigrants are deprived of safe working environments, for example. Popular racism, on the other hand, was viewed as unevenly directed against immigrants. According to Back (1996), the awareness of this division is very important when considering how to locate the understanding of racism both spatially and institutionally.

The possibility of becoming victimized increased considerably with the lower level of schooling and with the longer stay in Finland concerning Black Africans and Arabs, in particular. While positive outcomes were more evident in educational and work places, some organisations such as the army or the system of justice were less reversible in their effects. Thus, racism may not be regarded as a matter of personal failure on the part of the respondents, but as something originating from the characteristics of the organisations, attributing discrimination and racism to the structure of society.

Coping with Racism

Immigrants are not passive recipients of racist discourses and in the context of daily interactions they work on representations of race, parody racism and develop a critique of the racial structuring of society and different strategies to cope with racism. Coping strategies dealt with the mastery of one's own fear, or with minimizing the risk of violence by avoiding certain bars, restaurants and discos, for example. Some respondents experienced that every place may be dangerous in company with foreign friends. Most respondents talk about their style of avoiding violence which occurred in everyday life: *Seven to eight skinheads attacked me with a knife in cafe, I ran away.*

Most respondents generally were rather pessimistic about the supportive potential available in their environment or practical solutions for reducing racism. While university students were more inclined to focus on studies and spend less time out on the weekends: ... *because I never interrupt with them, I just do my things.* Those who were unemployed were more experienced in avoiding difficulties: *I am not stupid, I am not young, I must behave.* The positive sides of different ethnicity may also function as a way of coping. A 29-year-old Brazilian man regarded his origin as a positive thing: *I am from Brazil, they like me.* A Mauritanian man was satisfied with his appearance and skin colour: *It is just different from the others, totally different. The girls, women like it, they love it.*

The other side of the coin is that popular movements against racism are taking their first steps in Finland. While expressing the idea that race or skin colour should not make any difference as to how people treat each other, the respondents talked about the hostility that has been generalized towards all immigrants while anti-racist voices have remained silent. One African man who had

experienced many attacks on the part of skinheads felt that immigrants have to stick together with anti-racist people like brothers and sisters. On the other hand, the trust of the respondents in the power of politicians to improve the situation was markedly low. The

results underline the need of considering the importance of general consciousness behind anti-racist activities as a collective form of coping with the evils of racism and in the will to display tolerance.

References

- Albrecht, H.-J.** (1995). Ethnic Minorities, Culture Conflicts and Crime. *Crime, Law and Social Change*, Vol. 24, 1, 19-36.
- Back, L.** (1996) *New Ethnicities and Urban Culture. Racisms and Multiculture in Young Lives. Race and Representation 2.* London: Biddles Ltd, Guilford and King's Lynn.
- Baumgartl, B. & Favell, A.** (1995). *New Xenophobia in Europe.* London, the Hague, Boston: Kluwer Law International.
- Blauner, R.** (1972). *Racial Oppression in America.* New York: Harper & Row.
- Bradley, H.** (1996). *Fractured Identities. Changing Patterns of Inequality.* Cambridge: Polity Press.
- Church, A.** (1982). Sojourner Adjustment. *Psychological Bulletin*, 91, 540-542.
- Commission for Racial Equality** (1987). *Living in Terror: A Report on Racial Violence and Harassment in Housing.* London.
- Döös, M., Laflamme, L. and Backström, T.** (1994). Immigrants and Occupational Accidents: A Comparative Study of the Frequency and Types of Accidents Encountered by Foreign and Swedish Citizens at an Engineering Plant in Sweden. *Safety Science*, 18, 15-32.
- Ekhholm, E.** (1994). *Selviytyä vai Syrjäytyä - Pakolaisen Elämää Suomessa (Survive or to be Displaced - the Life of Refugees in Finland).* Reports of the Ministry of Social Affairs and Health No 9.
- Finnish League for Human Rights** (1996). *Comments and Additional Information Regarding the Reports of the Finnish Government on the Implementation of the UN Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination.*
- Furnham, A. & Bochner, S.** (1986). *Culture Shock: Psychological Reactions to Unfamiliar Environments.* London: Methuen.
- Gifford Inquiry** (1989). *Loosen the Shackles.* Liverpool Law Centre.
- Gurr, T. R.** (1989). *Political Terrorism: Historical Antecedents and Contemporary Trends.* In T.R. Gurr (Ed.) *Violence in America. Protest, Rebellion, Reform* (Vol. 2, 201-230). Newbury Park, CA: Sage.
- Memmi, A.** (1987). *Rassismus.* Frankfurt am Main.
- Miles, R.** (1989). *Racism.* London: Routledge.
- Peterson, A.** (1994). *Racist and Antiracist Movements in Postmodern Societies: Between Universalism and Particularism. A Paper Presented for the XIII World Congress of Sociology, Bielefeld, Germany.*
- Sam, D. L. and Eide, R.** (1991). *Survey of Mental Health of Foreign Students.* *Scandinavian Journal of Psychology*, 32, 22-30.
- Wieviorka, M.** (1991). *L'Espace du Racisme.* Paris: Le Seuil.
- Virdee, S.** (1995). *Racial Violence and Harassment.* London: Policy Studies Institute.
- Virtanen, T.** (1993). *Somalipakolaiset Suomessa (Somali Refugees in Finland: A Study of the Arrival and Reception of Somali Refugees in Finland).* Publications of the Ministry of Social Affairs and Health, No 3. Helsinki.
- Virtanen, T.** (1995). *Ulkomaalaisviha ja -väkivalta (Racial Hatred and Violence) Siirtolaisuus-Migration*, 2: 15-21.
- Virtanen, T.** (1996). *Victimization through Racial Violence: 'It's Bad to be Black'.* *International Journal on Group Rights.* (accepted for publication).

Takaisin kotiin

Ruotsista ja muista pohjoismaista Suomeen palaavat eläkeläiset

Rainer Grönlund

Siirtolaisvirta Suomesta Ruotsiin on suurien muuttovuosien seurauksena synnyttänyt sinne yli 300 000 suomalaisen vähemmistön, jonka keski-ikä kohoaa nopeasti, sillä uusia siirtolaisia on myöhemmin muuttanut melko vähän. Osa siirtolaisista suunnittelee eläkeikään päästyään muuttavansa takaisin Suomeen. Jos näin tapahtuisi, merkitsisi se huomattavan suurta paluueläkeläisten joukkoa, siirtyhän vuosittain noin tuhat ruotsinsuomalaista eläkkeelle. Vuosina 1984–1991 heistä palasi kuitenkin vain runsas kolmannes (keskimäärin 393 henkeä). Mikä heitä pidättää?

Mitä ja miten tutkittiin

Palaajat ovat eläneet melko pitkään toisessa kulttuurissa. Miten se on vaikuttanut heidän terveydentilaansa, toimintakykynsä ja hyvinvointiinsa yleensä? Olisi myös hyvä tietää paluumuuttajaeläkeläisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeesta. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää näitä asioita.

Pohjoismaat ovat muodostaneet vapaan työmarkkina-alueen jo 1950-luvulta alkaen. Sosiaaliturva ja vapaa liikkuminen ovat olleet täällä etuoikeutenamme lähes yhtä pitkään. Kattavien sopimusten ja pitkän kokemuksen vuoksi voisi olettaa, että muuttokäytännöt maiden välillä olisivat sujuvia ja helppoja. Oli

kuitenkin viitteitä siitä, että Suomeen palaajien osalta näin ei aina olisikaan.

Kelan tutkimuskeskukseen Turkuun kutsuttiin joukko vuosina 1986–90 palanneita eläkeläisiä eläkeikäkursseille. Tähän iäkkäiden toimintakyvyn ylläpitoon tähtävään kehittämistoimintaan kyseinen lisäselvitys soveltui hyvin. Vertailuaineisto saatiin suuntaamalla rinnakkaiskurssit siten, että palaajille saatiin suomalaiset verrokot. Lisäksi onnistuttiin saamaan kursseille myös Ruotsissa Haaparantaan muuttaneita ruotsinsuomalaiseläkeläisiä. Aineisto kerättiin vuosien 1990–91 kuluessa.

Paluumuuttajia oli tutkimuksessa kaikkiaan 220, muita suomalaisia eläkeläisiä 376 ja haaparantalaisia 39. Kirjeitse yritettiin tavoittaa 120 ruotsinsuomalaista, palaajien kanssa samanikäistä eläkeläistä. Palaajista onnistuttiin tavoittamaan tutkimukseen 76%, muista suomalaisista saman verran, Ruotsiin jääneistä vain 45%. Haaparantaan muuttaneita etsittiin lumipallomenetelmällä; heitä tuli mukaan suunnilleen yhden vuoden palaajien lukumäärä.

Tietoja kerättiin kyselylomakkeilla, kyseilyhaastatteluilta ja teemahaastatteluilta. Terveydentilan osalta tehtiin kaikille terveysvertailut mahdollistava melko kattava laboratorioepaketti. Toimintakyvyn osalta tehtiin sekä fyysisen suorituskyvyn että arjen toimintojen tason kartoitus. Psykkistä toimintakykyä selvitettiin testein ja kyselyin.

Varsin laajan tietoa-aineiston hyödyntämistä varjosti sittemmin Kansaneläkelaitoksen kuntoutustutkimuskeskuksen toiminnan lopet-

Rainer Grönlund, VTL, vastaava sosiaalityöntekijä, Kansaneläkelaitoksen tutkimuskeskus. Artikkelin perustuu kirjoittajan lisensiaatintutkimukseen.

taminen ja uusien organisaatioiden luonti. Kuitenkin melko laajaa osaa tiedoista on voitu käyttää. Tärkeimpinä selvitettävänä asioina ovat olleet muuttoliike, muuttoturva, hyvinvointi ja terveydentila. Toimintakyvyn tärkeät osa-alueet, psyykinen, toiminnallinen ja fyysinen ovat jääneet vielä analysoimatta, samoin ravitsemukseen liittyvät melko laajat tutkimusaineistot.

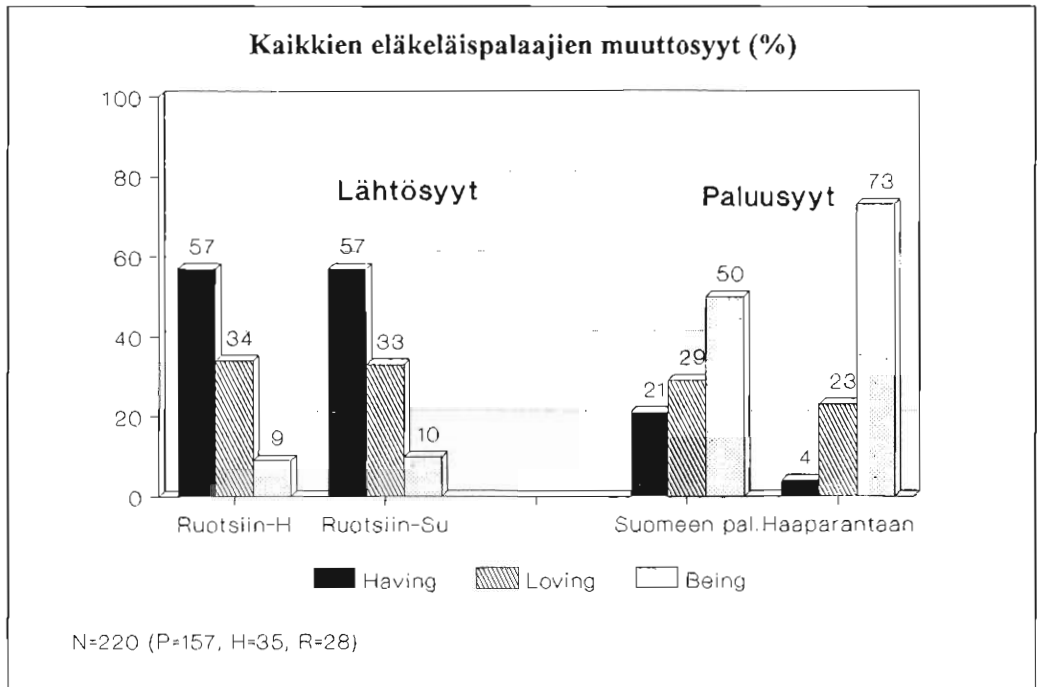
Muutto Ruotsiin ja takaisin Suomeen

Ruotsiin oli aikoinaan muutettu joko yksin (2/3) tai perheen kanssa (1/3), pääosin ”työn perään”. Muihin Pohjoismaihin oli muuttanut ja sieltä nyt palannut vain muutama henkilö. Muutto oli yleensä tarkoitettu vain väliaikaiseksi; takaisin aiottiin tulla melko pian. Vuosikymmenet olivat kuitenkin kuluneet nopeasti ja takaisinmuutto jäänyt ajatuksissa taka-alalle.

Muuttosyyt luokiteltiin Erik Allardtin hyvinvointiluokkiin *Having*, *Loving* ja *Being*. Lähtömuuttojen pääsyy oli *Having*-voittoi-

nen: 57 % lähtijöistä kertoi muuttaneensa tähän luokkaan laskettavista syistä. Näitä syitä olivat mm. elintason, talouteen tai työmahdollisuuksiin liittyvät syyt. *Loving*-lähtijöitä oli ollut 33 %. Tämän luokan lähdön syitä olivat mm. puolison kanssa lähtö, sukulaisten luo muutto tai lähtö lasten parempien koulunkäyntimahdollisuuksien vuoksi. *Being*-lähtijöitä oli 10 %. Tämän pääsyyyn mukaan lähteneitä olivat enimmäkseen nuorena yksin muuttaneet. He lähtivät etsimään elämäänsä, katsomaan ”mitä heistä voisi tulla isona”.

Siirtolaiset olivat oloihinsa melko tyytyväisiä. Vähitellen he sopeutuivat uuteen ympäristöön ja oma elämäntapa moninaistui ajan myötä. Siirtolaisuusaika ja tutkimuksessa laadittu sopeutumisindeksi korreloivat voimakkaasti. Työ oli tärkeä elämänalue. Valtaosa oli tehdastyössä. Siirtolaiset katsoivat myös edustavansa Suomea ja suomalaisuutta Ruotsissa ja se leimasi elämää monelta osin. Työt tehtiin hyvin ja ammattitaidolla. Ammattiylpeys ja omanarvontunto hankittiin suurelta osin työssä hyvin pärjäämällä. Oltiin yhä

suomalaisia, kisoissakin kannatettiin Suomea ja lomilla käytiin Suomessa.

Yhdistyselämä oli myös tärkeä osa elämää, niin ammattiyhdistystoiminta kuin suomalaisriennotkin. Esimerkiksi veteraaniasiaa pidettiin yllä. Erityisen ylpeitä oltiin siitä, että oli onnistuttu saamaan aikaan sellainen lakimuutos Suomessa, että nyt saatiin rintamalisä myös Ruotsiin.

Kun ruotsinkieltä ei osattu kunnolla, televisiotakin tuli vähemmän katseltua ja siksi luettiin paljon. Samoin kirjoittaminen oli ollut monen harrastuksena. Varsinkin Haaparantaan muuttaneet olivat olleet innokkaita kotinsa sisustajia. Lisäksi ulkoiltiin paljon; suomalaisverrokkit pääsivät samaan määrään vasta eläkkeelle siirryttyään.

Palumuuton jälkeen näytti siltä, että paljon tärkeää oli jäänyt Ruotsiin. Siellä olivat usein lapset, lastenlapset, ystävät ja tuttavat sekä vireä yhdistystoiminta yhdessäolo-organisaatioineen. Joskus yllätti kaipuu Ruotsin metsissä olleelle kesämökille ja mieleen muistuvat marjastus-, sienestys- ja kalastusretket. Sinne oli jäänyt upea, vihreä luonto. Kaipauvin mielin muisteltiin myös suomalaisten työ-kavereiden perheiden kanssa vietettyjä asuntovaunukesiä.

Sopeutuminen oli kuitenkin ollut pinnallista. Huonosti Ruotsiin sopeutuneita oli palajissa peräti 80 %. Ruotsalaisten kanssa ei oltu kunnolla päästy yhteyksiin, vaan elämä soljui omalla elämäntyyllillä, siirtolaisena. Ainoastaan huippujohtajat ja muut yhteiskunnan yläkertaan kuuluvat pääsivät mukaan ruotsalaiseen sosiaaliseen elämään. Keskiluokan osalta tämä ei oikein luonnistunut. Esimerkiksi opettajat tunsivat jäävänsä opettajainhuoneessakin omiin oloihinsa. Suurimmalle osalle ruotsalainen kulttuuri tuntui yhä vieraalta ja ruotsalaisten tavat jopa maireilta. Paluun tärkeys oli havaittu vähitellen iän karttuessa, ei haluttu jäädä loppuiäksi kauaksi kotimaasta. Kolmasosa palanneista ruotsin- suomalaisista eläkkeellesiirtäjistä olikin vasta eläkkeellä ollessaan päättäneet palata Suomeen.

Suurin osa Ruotsiin lähtijöistä lähti taloudellisista, *Having*-syyistä. Paluun pääsyyt olivat toisaalla: ne olivat 50 %:lla *Being*-syytä. Pääosin *Loving*-syyistä palasi 29 % ja *Having*-syyistä 21 %. Lähtösyyt ja paluusyyt näyttäytyivät kuin peilikuvina. Lisäksi lähtö- ja paluusyyt olivat toisistaan riippumattomia. Tällaista muuttotapaa voidaan kutsua käänteismuutoksi.

Being-palumuutto oli mielenkiintoista tutkittavaa. Palaajat pystyivät avaamaan melko tarkkaan tuon, ensi sanomalla juurille paluuksi nimetyn muuton syyt. Teoreettisesti näitä syytä voi tarkastella ns. elämänkaaripsykologian termein. Käytin Erik H. Eriksonin psykososiaalista teoriaa.

Being-paluu oli elämän syvemmän ymmärtämisen ja merkityksen etsimisen kaipuuta, se oli omaan yhteisöön ja sen historiaan kielen ja kulttuurin kautta liittymisen kaipuuta. Eräs haastateltava kertoi että nyt Suomessa ”ymmärrän lapsia, osaan lepperellä niille ja nauttia niistä. Tavat ovat tuttuja ja helpoja, omaan yhteisöön saa kuulua vielä haudassakin. Joku joskus sitten lukee, että tuossa on tuo ja tuo – oli kuule Ruotsissakin”.

Paluun mahdollisuus tietoisuuden taustalla ja sen herääminen toiminnaksi on kulttuuri-esteti moninainen kudos elämän verkkoa. Paluusyiden pohtimisesta pidettiin, siinä sai vielä itsekkin kerran käydä asiat läpi. Kotimaan kaipuu on lapsuuden, nuoruuden ja entisen elämän kokonaisuuden synnyttämien merkitysten, tarkoitusten, toiveiden ja unelmien kudelman.

Eräs palaaja yritti tavoittaa tätä ajatusta nähdessään sattumoisin vanhan, Suomessa kansakoulussa käyttämänsä lukukirjan haastattelijan kirjahyllyssä. Hän halusi kokeilla, vieläkö muistaisi sen hänelle lapsuudessa rakkaan ”Kotini”-runon. Monta säkeistöä muistui mieleen ulkoa yhä lähes kuuden vuosikymmenen kuluttua.

Elämän tärkeiden asioiden tavoittaminen on usein vaikeata. Vapaamuotoisemmankin teema-haastattelun tavoittamat asiat tuntuivat

joskus vain pinnan raapaisulta. Toisinaan taas tuntui siltä, kuin olisi osuttu asiaan.

Muuttoturva

Itse muuttokokemus oli ollut useimmille rankka. Iäkkäänä muuttaminen vanhaan, mutta nyt paljonkin muuttuneeseen Suomeen oli ollut voimia vievä prosessi. Kaikkein raskaimpana muuton ja sen vaatimien käytännön järjestelyjen ajan olivat kokeneet ne, joiden puoliso oli muuton alkuaikoina kuollut. Leskenä uudessa ympäristössä selviytyminen oli vielä vaikeampaa. Mikäli muutos yleensäkin oli tullut vaikeuksia, ne olivat raskaita kestää, tulivathan ne lisärasituksena muutenkin voimia vieneeseen prosessiin.

Kolmasosalle palaajista oli muutossa sattunut ikäviä yllätyksiä. Varsinkin niitä oli tullut eteen sosiaaliturvassa (eniten eläkkeissä), mutta niin tulli-, vero-, kuin muissakin asioissa oli ollut hankaluuksia. Verotus- ja tulliasioiden epäselvyyksien valitus- ja oikaisu-toimenpiteet olivat osoittautuneet huomattavan mutkikkaita ja pitkäaikaisiksi prosesseiksi. Päällimmäiseksi kokemukseksi vaikeuksiin törmänneille oli jäänyt tyyli ja vihamielinen virkamieskunta, joka päälle päätteeksi ei tiennyt tarpeeksi paluumuuttoasioista ja joiden luona sai juosta monia kertoja.

Selkokielistä toimintaohjeita ja informaatiota kaivattiin. Tietojen puutteen vuoksi oli menetetty eläkeosuuksia, maksettu yllättävän suuria veroja, jouduttu oikeudenkäynteihin, haettu uudelleen vuokratuiteja Etelä-Ruotista asti ja kierretty virastosta toiseen.

Yhteisenä toiveena oli se, että Suomessa olisi yksi viranomaistaho, jolle paluumuuttoasiat keskitettäisiin. Sellaisen viranomaisen ajateltiin sitten hankkivan tarvittavat tiedot ja pystyvän antamaan toimivia neuvoja. Myös muuttoepäkohtien korjaamisen ajateltiin uudella systeemillä sujuvan paremmin; tulisivathan silloin aina saman viranomaisen tietoon kaikki epäkohdat ja hankalat käytännöt.

Palaajat olisivat halunneet kuulla eri viranomaisilta tyylyjen ja tönkeyden sanojen sijaan mieluummin ystävällisen tervetulo- toivotuksen. Sitä ei Suomessa kuitenkaan kukaan ollut virastoissa työskenteleviltä kuullut. Toista oli Ruotsiin muutettaessa: tervetulotoivotuksia oli saatu kuulla moniltakin viranomaisilta.

”Estynyt paluumuutto” Haaparantaan

Haaparantaan muuttaminen oli selkeästi koettu paluumuuton hyväksi korvikkeeksi, jos Suomeen ei ollut uskallettu muuttaa. Tunnettiin ehkä joku epäonnistunut paluumuuttotapaus eikä Suomen viranomaisiin enää luotettu. Haaparantaan muutettaessa ei yllätyksiä tullut. Lisäksi ruotsalainen asuntopoliitikka sopi heille paremmin. Suomen kalliille omistusasuntopaikoille eivät rahat ehkä olisikaan riittäneet.

Haaparantaan muuttaneet tunsivat melkein palanneensa juurilleen. Olihan alkuperäinen kotipaikka Suomessa nyt melko lähellä, pääosin muutaman sadan kilometrin säteellä. Haaparantaan eläkeläisiä veti suomenkielinen kulttuuri: radio- ja televisio-ohjelmat Suomesta, Ruotsin Pohjoiskalotin suomenkieliset radio-ohjelmat ja Pohjolan Sanomat. Lisäksi siellä pystyi pitämään ruotsinkielentaitoaan yllä ja kuuntelemaan ja katselemaan ruotsalaisia radio- ja televisio-ohjelmia. Kun vielä etelänmatkatkin voi tilata Kemistä ja saada näin suomalaista matkaseuraa, tilanne tuntui hyvältä.

Haaparannassa asuessaan he huomasivat kaikki kahden kulttuurin osaamisen edut: aiemmat yhdistystoimet voitiin täällä taas aktivoita tai toimia uusilla alueilla tai vaikkapa perustaa uusia yhdistyksiä. Esimerkiksi aikuisopiskelu (29 % muuttaneista harrasti sitä aikaisemmin paljon) vaihtui nyt seurakunnan vastaaviin harrastuspiireihin (27 % harrastaa niitä nyt paljon). Aktiivisten osuus tässä joukossa oli jopa lisääntynyt muuton jälkeen. Nyt olivat mm. veteraaniryhdykset

Haaparannassa nousseet kukoistukseen kummallakin puolen sillan.

Hyvinvointi eläkkeellesiirtymisen ja paluumuuton jälkeen

Rankka muuttokokemus taisi pääosin kannattaa. Puolet Suomeen palaajista arvioi tilanteensa muuton jälkeen kokonaisuudessaan paremmaksi kuin elämänsä Ruotsissa, 27 % jopa paljon paremmaksi. Yhtä tyytyväisiä kumpaankin oli yllättävän paljon, peräti 37 % ja tyytymättömien osuus jäi 12 %:iin.

Tyytymättömien joukossa oli yllättävien muutto-tragedioiden kohtaamat (puoliso oli muuttoprosessin kuluessa kuollut, uusi asunto olikin ollut huono, ensin muuttaneet lapset olivatkin muuttaneet takaisin yms.) (Kuvio 1.) Kaiken kaikkiaan palaajat olivat elämäänsä tyytyväisiä. Kohtalaisen tyytyväisiä oli 34 % palaajista ja 24 % Haaparantaan muuttaneista, erittäin tyytyväisiä oli 61 % palaajista ja peräti 67 % haaparantalaisista.

Palaajien ja suomalaisten verrokkien hyvinvointia verrattiin. Palaajat olivat joutuneet muuttamaan elämäntapojaan melko paljon muuton myötä. Heille työ oli merkinnyt enemmän kuin suomalaisille verrokeille. He olivatkin saaneet käyttää tietojaan ja taitojaan työssään suomalaisverrokkeja enemmän. Eläkkeelle siirtyminen oli heille kuitenkin ollut voimia ja aikaa vievämpi kokemus kuin Suomessa aina asuneille.

Vaikka puolella palaajista oli ollut kesämökki Suomessa, yllätti uusi, entinen kotimaa muutoksillaan. Kieli oli vuosikymmenten aikana osin muuttunut. Siirtolaisuusaikana Suomeen oli rakennettu monelle palaajalle uusi sosiaaliturvajärjestelmä. Sen periaatteet muistuttivat kyllä jotenkin ruotsalaista järjestelmää, mutta sanasto oli uutta ja outoa. Tavatkin olivat muuttuneet. Eniten kaivattiin vanhojen aikojen kyläilyperinnettä. Nyt ei koettu enää voitavan mennä varoittamatta kylään. Suomalaisten yksityisyys oli vahvistunut, kyläilyt piti ilmoittaa ainakin puhelimella.

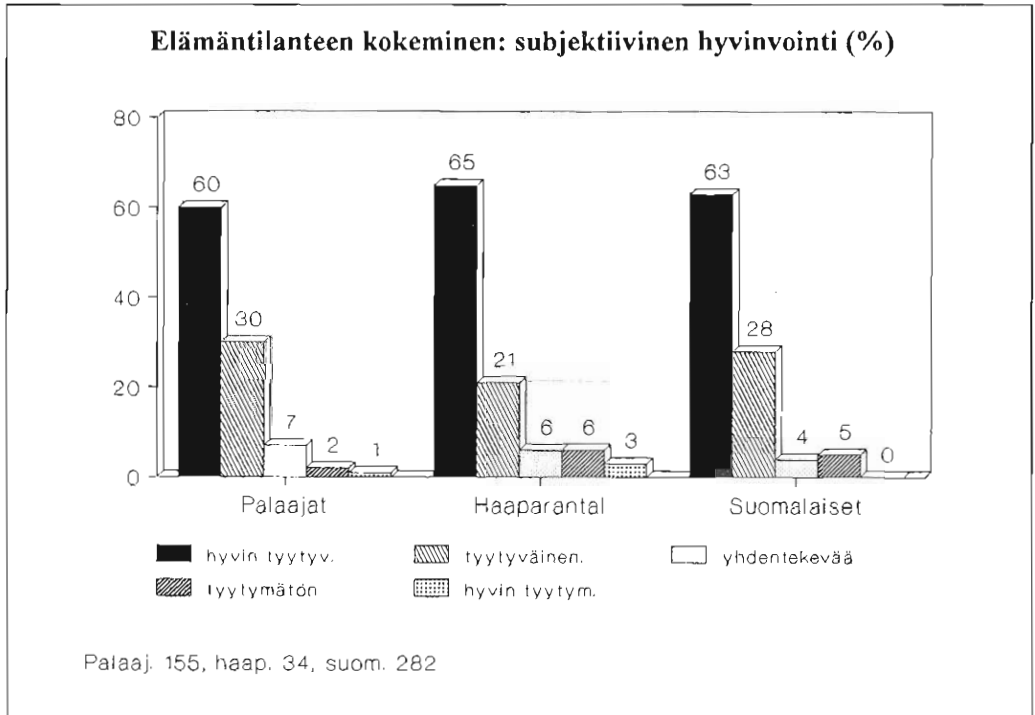
Uudessa asuinmaassa entinen yhdistyselämäkään ei enää sujunut, ihmissuhteet oli löydetävä muualta.

Eläkkeelle siirtymisen (ja paluumuuton) jälkeen palaajat olivat saaneet enemmän uusia ystäviä, tuttavuuksia ja toimivia naapuruussuhteita kuin suomalaiset verrokkit. Myös luku-tottumukset, radion ja television kulutusosuudet muuttuivat eniten palaajilla. He lukivat edelleen muita enemmän, mutta olivat siirtyneet myös television ääreen. Suomalaiset taas olivat avanneet radionsa muita useammin.

Palaajat olivat saaneet ”tartunnan” matkustamisestaan. He olivat edelleen suomalaisverrokeitaan matkustavaisempia. Osin tämä johtui tietysti monissa tapauksissa lasten, lastenlasten, muiden sukulaisten ja tuttavien asumisesta Ruotsissa. Eläkeikäkursseilla paluumuuttajat olivat verrokkejaan vilkkaampia, vireämpiä ja puheliaampia. He olivat myös sosiaalisessa vuorovaikutuksessa rohkeita. Toimintakykyä (mm. psyykkistä, fyysistä ja arkielämän toimintoja) käsittelevissä tutkimustiedon osioissa on vielä paljon mielenkiintoista aineistoa kerättyä tämän huomion myöhempään tutkimiseen.

Lopputulokset erilaisista muutoksista osoittaa sekä Suomeen palanneilla että suomalaisverrokeilla olevan hyvin samanlaisen hyvinvoinnin tason. (Kuvio 2). Myös terveydentila oli kummallakin ryhmällä yhtäläinen. Eroja ei löytynyt sen paremmin laboratorioarvoissa, todettujen sairauksien määrässä kuin subjektiivisessa terveydentilassakaan. Subjektiivisesti hyvän tai erittäin hyvän terveyden omaisi 22 % kummastakin ryhmästä, keskimääräisen taas 67 % palaajista ja 69 % suomalaisista.

Samanlainen terveydentila johtuu siitä, että nykyisillä elinehdoilla pohjoismaisten ”nuorten” eläkeläisten hyvinvointi on korkea. Sitä on vaikea ylittää näillä kulttuurisilla ehdoilla. Sekä Suomessa että Ruotsissa asuneet eläkeläiset ovat saavuttaneet saman korkean hyvinvoinnin tason.

Pitäisikö jotain tehdä?

Pohjoismaista Suomeen näyttää edelleenkin palaavan n. 400 eläkeikäistä henkilöä vuodessa. Muuttokokemus on iäkkäälle ihmiselle vaativa prosessi. Muuttajan hyvinvoinnin takaamiseksi muuttoturvan pitäisi olla hyvä ja muuttoprosessien sujuvia.

Käytännöissä on korjaamisen varaa. Suomessa muuttoasiat on läpäisyperiaatteella hajotettu monille viranomaisille. Tuloksena on se, että nämä viranomaiset tuntevat yleensä vain muuttoon liittyvien asioiden pääperiaatteet, joiden nojalla tulee helposti annettua harhaanjohtavaa tietoa. Inhimillisten virheidensä sattuessa niiden korjaaminen nykyisten systeemien vallitessa ei helpolla onnistu. Näin voidaan joutua kohtuuttomuuksiin. Niinkuin

on nykyään käynyt yhdentymissopimusten vuoksi esimerkiksi uusille (ja vanhoillekin) eläkkeille. Eläkkeitä saa nyt kummastakin maasta eläkettä hakeva odottaa yli vuoden, koska käsiteltävien hakemusten ruuhka on valtava.

Näyttäisikin siltä, että palajien toivoma järjestely erillisestä paluumuuttoviranomaisesta olisi hyvä ratkaisu. Mikäli yksi viranomainen olisi vastuussa muuttoprosessista, myös erilaisten epäkohtien ja pullonkaulojen jäljittäminen ja korjaaminen tulisi joustavamaksi. Ehkä siksi, että paluumuuttajilla ei ole omia etujärjestöjä, voivat pahatkin epäkohdat nyt rehoittaa melko vapaasti ja ne luokitellaan vain ikäviksi sattumuksiksi, joihin ei kukaan viitsi puuttua, koska ne eivät kokonaisuutena kuulu millekään viranomaistaholle.

Åström, Anna-Maria (toim.): Meikäläisiä muukalaisia. Kulttuurien kohtaaminen käytännössä. Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry. Ethnos-toimite 9. 114 s. Helsinki 1995.

Maassamme asuvien etnisten ryhmien kulttuureista ja elämäntavoista on toistaiseksi vähän tietoa. Ethnos ry. ja erityisesti Anna-Maria Åström ovat tehneet miellyttävän kulttuuriteon toimittamalla teoksen Meikäläisiä muukalaisia.

Kirja on varsin pienimuotoinen, sisältäähän se vain reilut sata sivua. Useat kirjoittajista ovat maahanmuuttotutkimuksen alkutaipaleella – osa artikkeleista koostuu tekijöidensä pro gradu -opinnytetöistä. Tästä on sekä etua että haittaa. Ongelmana on eräänlainen kaavamaisuus; artikkeleiden alkuosat lastataan paljolti samantyyllisillä teoreettisilla pohdintoilla, itse empiiristen osioiden jäädessä pakostakin vähemmälle tilan puutteesta johtuen. Haittana voitaneen pitää myös sitä, että lähes kaikista artikkeleista puuttuu toimiva tiivistelmä ja johtopäätösosio – lie neekö kirjoittajille tullut rimakauhu, kun pitäisi pohtia omien tulosten merkitystä yleisemmällä empiirisellä ja teoreettisella tasolla.

Toisaalta kirjoittajien nuoruudesta on selvää hyötyä. Aiheet ja näkökulmat ovat tuoreita – tutkijat eivät ole pelänneet mennä lähelle tutkittavaan. Kun on tutkittu maahanmuuttajien ruokakulttuuria, on ihastuttu ja pyydetty myös reseptejä. Siitä vaan samбуusia eli somalien piirakoita leipomaan, se varmasti onnistuu kirjan ohjeilla.

Kirjan alkuosassa on teoreettinen tarkastelu. *Anna-Maria Åström* sekä *Anja Nygren* määrittelevät teoksessa käytettävät keskeiset termit eli etnisyyden, monikulttuurisuuden, akkulturaation jne. Tehtävä ei ole helppo, siinä on moni kokeenempi professorikin kompastellut. Åström ja Nygren pystyvät kuitenkin luomaan artikkeleissaan toimivan kehikon myöhemmille artikkeleille. Vaikka näkökulma on kansatieteellinen, on suorastaan hämmästyttävää (sosiaalieteilijänä) havaita, miten poikkitieteellinen sisältö etnisyydellä on. Nygrenin lähestymistavat ja omaksumat määrittelyt ovat sellaisenaan käypiä myös sosiaalieteilisissä tutkimuksissa.

Anne Alitolppa-Niitamo tarkastelee artikkelissaan mielenkiintoista teemaa eli somaleiden integroitumisen vaikeutta. Artikkelin sisältää paljon ns. inside-tietoa. Tällaista informaatiota ei saa muuten kuin menemällä rohkeasti yhteisön jäsenten pakeille. Tämän tutkija on tehnytkin. Artikkelin heikkoutena on sen rakenne. Alkuosassa on paljolti tuttua ja turvallista integroitumisteoriaa, jonka olisi voinut kuitata lyhyemmin. Tekijällä on oivallista empiiristä materiaalia ja toisaalta erinomainen kirjoittamisen kyky. Keskeytyminen itse haastattelutuloksiin ja niiden analysointiin

olisi ollut hedelmällisempää. Jo tällaisenaan artikkeli antaa paljon hyödyllistä tietoa somaleiden sosiaalisesta integroitumisesta, mm. klaani-tietous lisääntyy huomattavasti artikkelin perusteella (klaanien rooli on vähäinen tai ainakin vähemmän Suomessa asuvien somaleiden keskuudessa).

Annika Forsanderin teemana on vastaanottoyksiköissä toimivien työntekijöiden ammattirooli. Artikkelin menee suoraan asiaan: Forsander haluaa selvittää vastaanottoyksiköt työpaikkoina – ja sen hän tekee ytimekkäästi. Artikkelin sivutuotteenä tulee muutama informaatiota: siitä selviää, miten vastaanottotyö alussa nähtiin ihanteellisena kutsumustyönä, mutta johon pian tuli myös arki: *"No joo, ensin mä kuvittelin, että kun mulla oli tää mielikuva näistä pakolaisleireistä, että nää on todellaki kaikki hirvittävässä hädässä, kun he tulevat hakemaan pakolaisen paikkaa Suomesta, mut sit mä oon huomannu, et asia ei kuitenkaan oo ihan ehkä näin..."*

Ismo Söderling

Gabriel Bladh: Finnskogens landskap och människor under fyra sekler. En studie av natur och samhälle i förändring. Meddelanden från Göteborgs universitets institutioner, Serie B, nr. 187 Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Göteborg 1995. 404 s.

Gabriel Bladhs avhandling utgör en omfattande exposé över finnskogens landskap och människor under fyra sekler. Skildringen börjar med 1600-talets svedjebränning i övre Fryksdalens skogar i Värmland och slutar med framväxten av ett fritidslandskap där endast minnen finns kvar av den ursprungliga finnskogens kultur.

Avhandlingen bygger på ett tidsgeografiskt betraktelsesätt; finnskogen analyseras simultant i både rum och tid. De första femtio sidorna utgör en god sammanfattning av tidsgeografin och utvidgar den från individ- och hushållsperspektiv mot en mer kollektiv nivå och tar fasta på landskapsförändringar, d.v.s. på landskapet som en kontinuerligt pågående process. Det finns en omfattande tidigare forskning om finnskogarna, men Bladhs tidsgeografiska ansats i förening med ett omfattande historiskt material om såväl folk som bygd och landskap gör att verket skiljer sig från mängden.

Under början av 1600-talet kom de första finnarna i Värmland, och under 1640-talet koloniserades stora delar av övre Fryksdalens utmarker. I dessa områden etablerades ett antal fängårdar som blev en del av en vidsträckt norsk-svensk finnbygd: Finnskogen. Den finska kolonisationen stöddes av hertig Karl som ett sätt att öka kronans skatteinkomster. Snart blev

det emellertid klart att kolonisationen inte kunde kontrolleras som man ville och i slutet av 1630-talet skedde en omsvängning i synen på kolonisationen. Såväl den svenska lokalbefolkningen som kronan började se alltmer snett på de "skogsdödande" finnarna.

"Så klagade ock fast aller allmogen öfver näst alle finnarne i gemen, att de fara öfwer skogarne med Svediefällande och Djurskjutande hwar de wilja, hålla sig såsom wilddjur ifrån kyrkor och stämmor och te sig alltids fiendligt mot dem swenskom ...", enligt ett domsprotokoll från 1646 (s. 135).

Den förändrade inställningen ledde bl.a. till rannsakingar efter förymda skogsfinska knektar, förbud mot svedjande och torpanläggning i Bergslagen och på kronomarkerna samt tvångsemigration till Delaware. En viktig orsak till de nya vindarna var att skogen blev viktig som resurs, bergverk och bruk behövde bränsle och de fruktade att den kolningsbara skogen skulle ta slut som följd av svedjebrännandet. Skogslagstiftningen 1647 som förbjöd svedjande fick dock först mot slutet av 1600-talet effekt i Fryksdalen.

Målet för huvuddelen av finnarna var att etablera en egen gård med mera långsiktig bärkraft. Svedjebruket gav förutsättningarna för själva etableringen av bosättningarna på moränområdena, men etablering av boskapsskötsel och åkerbruk påbörjades redan i tidigt skede. Kolonisationsprocessen innebar också att vissa gårdar fungerade som genomgångsstationer för finnar som senare drog vidare till nya områden.

Från 1670-talet hårdnade alltiden mot torpetableringar och hemmansklyvningar i finnbygden och åtskilliga s.k. hus- och lösfinnar blev avhysta. Nya obesuttna grupper tillkom genom arvsskiftet och en social skiktning mellan olika typer av finnar uppstod. Allt detta ledde till att den finska befolkningen i övre Fryksdalen minskade mot slutet av decenniet.

Under 1700-talet skedde en folkökning med torpexpansion och hemmansklyvning. Under första hälften av seklet var det nästan enbart finnar som anlade torp, i huvudsak på svenskhemmanens utskogar. Större delen av dessa var antingen söner till gårdsägande finnar som blivit utlösta ur hemmanet, eller söner till egendomslösa hus- eller lösfinnar. De sociala skillnaderna mellan och inom svensk- och finnbygd förstärktes och flera storgårdar framträdde också i finnbygden under 1700-talet.

Järnbruk och timmerhandel medförde nya villkor för övre Fryksdalens skogsområden; skogen, särskilt vid vattendragen blev en intressant produkt till försäljning. Timmerhandeln länkade

ihop Finnskogens landskap och människor med ett produktions-, distributions- och konsumtions-system. Konjunkturen på världsmarknaden började få konsekvenser för skogsböndernas liv och penningekonomin fick fotfäste vid medlet av 1700-talet. Männerna var sysselsatta med skogsarbete under vinterhalvåret och under maj-juni var flottningsarbetet betydelsefullt. Jordbruket blev eftersatt på 1800-talet och för de många obesuttna var försörjningssituationen svår. Nyetableringar av torp kunde endast ske på allt mer marginella marker. Svedjebruket försvann i och med timmerhanteringsens påtagliga ökning.

Den kraftiga befolkningsökningen vände till befolkningsminskning under andra hälften av 1800-talet genom flyttning till Norrland, till städer och utvandring till Amerika. Befolkningen nådde sitt maximum under 1860 och -70 talet och började sedan minska.

Skogsfinnarna kom under senare delen av 1800-talet att alltmer bli en assimilerad del av den svenska befolkningen. Under 1900-talet försvann allt fler småbruk och åtskilliga finnhemman avfolkades och det äldre odlingslandskapets ångar och åkrar blev åter skogsmark. För finnbygderna innebar moderniseringsprocessen att det finska språket slutgiltigt försvann samt att det skogsfinska arvet allt mer sågs som en del av hembygdshistorien och förgången tid. Skogsfinnarna hade blivit värmlänningar. Från början av 1970-talet blev många gårdar och torp sommarhus, och turistanläggningar började växa fram. Man kunde säga att sista spiken i kistan slogs av kulturminnesvården, som småningom utsåg gårdar till riksintressanta och bevarandevärda.

Avhandlingen rymmer en uppsjö av information, och det är ibland svårt att orientera sig i överflödet. Texten löper på tre plan: de individuella gårdarna och brukarna, de lokala omständigheterna och förvaltningsapparaten samt den övergripande nationella politiken som var relevant för finnskogarnas landskap och människor. Källmaterialet består förutom av tidigare forskning om Finnskogarna, också av ett omfattande nytt primärmaterial som forskaren grävt fram ur olika arkiv. I texten åskådliggörs såväl de stora samhällseliga frågorna genom seklerna med deras ekonomiska och politiska dimensioner, som enskilda människor, och det dagliga livet i finnskogarna lyfts fram på ett illustrerande sätt. Författaren presenterar på basen av sitt eget material flera revideringar av tidigare framförda uppgifter; exempelvis Gottlunds estimering av den finskatalande befolkningens andel i finnskogarna konstateras vara kraftigt i underkant (s. 277).

Författaren försöker konsekvent bygga upp skildringen enligt tidsgeografiskt synsätt, men referensramen begravs ofta under uppsjöar av fakta och beskrivningar. Därför torde avhandlingen ha ett större intresse för läsare intresserade av den skogsfinska bosättningen än för läsare inriktade på tidsgeografisk metod. Bladh visar emellertid förtjänstfullt hur historisk geografi kan dra nytta av tidsgeografins begreppsapparat och texten ger mera om man håller denna i minnet under läsningen. Förhoppningsvis väcker boken mera intresse för tidsgeografins som fundament för migrationsforskning. Tyvärr har dess kraftfulla notationssätt sällan nyttjats i dessa sammanhang.

Det är synd att verkets utformning är ägnat att avskräcka potentiella läsare; formen är traditionellt akademiskt anspråkslös. Rent typografiskt finns inte så mycket att anmärka på, men figurerna och kartorna är tekniskt sett dåligt återgivna. Fotografier och illustrationer saknas tyvärr också. Något index finns inte heller, vilket gör det svårt att söka enskild information. Samma fakta återkommer nämligen på flera ställen i avhandlingen belysta på olika sätt.

Gabriel Bladhs digra avhandling är ett synnerligen värdefullt bidrag till forskningen om utvandringen från Finland och förtjänar spridning även utanför de akademiska kretsarna. Vi får hoppas på en något populariserad och tekniskt välgjord utgåva och även översättning till finska, det är avhandlingen absolut värd.

Krister Björklund

Päivikki Suojanen: Kulttuurien tutkijan arki. Kokemuksia omasta ja vieraasta. 160 s. Antrokirjat, Jyväskylä 1996.

Päivikki Suojanen on lähtenyt kuvaamaan tutkijan arkea omien kokemusien kautta. Monenkirjavia ja mielenkiintoinen maailma avautuu kirjoituksissa sille, joka haluaa tietää esimerkiksi sen, millaista on olla kulttuurien tutkijana kenttätyössä tai millaista on lähestyä elämän eri osa-alueita.

Matkalle lähdetään ihmisestä itsestään, josta kuva laajennetaan tutkijan käytännön kenttätööhön ja tieteellisiin teorioihin. Seuraa siirtyminen kenialaisen slummiasukkaan arkitodellisuuteen, josta edetään amerikansuomalaiseen elämänmuotoon, kuvataan Intian oloja ja päädytään kotimaan kuviin. Ympyrä sulkeutuu.

Kirjan kirjoittaja, Päivikki Suojanen, on uskonto- ja kieliantropologi. Kirjaan koottujen artikkelien mukana siirrytään paikasta toiseen ja kuvaukset saavat kyllä mielikuvituksen liikkeelle. Kirja on osoitettu antropologisten ja etnologisten tieteiden opetukseen, mutta sen katsotaan sopivan myös alan ammattilaisten ja harrastajien käsiin. Hyvästä lähtökohdasta huolimatta kielteistä lienee se, että tavallisen kansalaisen lukukokemusta vaikeuttaa vastaan ryöppyävä vieraspe räisten sanojen joukko. Se saattaa eksyttää lukijan, vaikka termejä on yritetty selventääkin. Myös se, että kirjan sisältämät kirjoitukset hajaantuvat kovin laajalle alueelle, voi etäännyttää lukijoita. Mutta ken uskaltautuu kirjaan tarttumaan, hänelle lukuelämys on taattu.

Juha Niemelä

Tutkimussihteeritiedottaja: Tiedätkö, mitä muualla tutkitaan?

Siirtolaisuusinstituutin yhtenä tehtävänä on kehittää muuttoliikkeen ja etnisyyden tutkijoiden välistä yhteistyötä. Tässä onnistutaan vain, mikäli tutkimushankkeista saadaan riittävää ja ajan tasalla olevaa tietoa. MEV-verkoston tietoja päivitetään kohdistamalla jäsenille aika ajoin kysely. Tämän lisäksi tarvittaisiin nopeampaa menettelyä.

Siirtolaisuus-Migration -lehti on kanava, jonne voitte kirjoittaa tutkimuksistanne. Toivomme paitsi muutaman sivun artikkeleita myös lyhyitä tietoiskuja, joilla kerrotaan nopeasti muille tutkijoille ja tiedon käyttäjille alullaan tai meneillään olevista hankkeista tai viimeisimmistä tuloksista. Kertokaa myös kaikki yhteystietonne.

Siirtolaisuus-Migration -lehti ottaa mielellään vastaan sekä artikkeleita että hanketiivistelmiä tutkijoilta.

Tutkimussihteeritiedottaja Kalevi Korpela, Siirtolaisuusinstituutti, Piispankatu 3, 20500 Turku
Puh. 921-23 13 915, fax 921-23 33 460, sähköposti: kalevi.korpela@utu.fi

Siirtolaisrekisterin kuulumisia

Vuonna 1989 perustettu siirtolaisrekisteri palvelee sukututkijoita ja suomalaisten siirtolaisten jälkeläisiä. Rekisterin pääsarjat ovat lääninhallitusten ja kaupunginmaistraattien passiluettelot 1800-luvun alkupuolelta vuoteen 1920, Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön matkustajaluettelot alkaen vuodesta 1892 ja Ulkoasiainhallinnon arkistosta saatu aineisto, joka päättyy vuoteen 1950. Näitä kaikkia tallennetaan atk:lle.

Siirtolaisrekisterin tietokannassa on nyt jo yli 350 000 tietuetta seuraavista luetteloista ja seuraavilta vuosilta:

Matkustajaluettelot (275 000 tietuetta):

- ♦ Koko maasta lähteneet
Vuodet 1892-1896
Vuodet 1899-1914
Vuodet 1920-1921 kokonaan ja vuodet 1922-1929 osittain

Passiluettelot (66 000 tietuetta):

- ♦ Hangon maistraatti, vuodet 1903 ja osittain 1902
- ♦ Hämeen lääni, vuodet 1903-1904
- ♦ Kristiinankaupungin maistraatti, vuodet 1890-1891
- ♦ Kokkolan maistraatti, vuosi 1899 huh-tikuuhun asti
- ♦ Kuopion lääni
Venäjälle menneet, vuodet 1890-1899
Euroopan ulkopuolelle menneet, vuodet 1900-1914
- ♦ Mikkelin lääni, vuodet 1914-1915
- ♦ Oulun lääni, vuoden 1899 alkupuoli sekä vuodet 1900-1904
- ♦ Turun ja Porin lääni, vuosi 1899 ja vuoden 1902 loppu
- ♦ Vaasan lääni, vuodet 1896-1901 ja vuosi 1902 syyskuuhun asti
- ♦ Viipurin lääni
Amerikkaan menneet, vuodet 1906-1909

Ulkoasiainhallinnon arkiston aineisto

(11 000 tietuetta):

- ♦ Ulkomailla kuolleet suomalaiset, koko maailma, noin vuodet 1918-1950
- ♦ New Yorkin pääkonsulinviraston jäämistöasiakirjat, noin vuodet 1918-1950

Lehti- ja kirjallisuusviitteet

(4 800 tietuetta):

- ♦ Vuosina 1994-1996 ilmestyneistä ameri- kan- ja australiansuomalaisista sanomalehdistä poimitut kuolinilmoitukset
- ♦ Siirtokansan Kalenterissa vuosina 1948-1974 julkaistut muistokirjoitukset

Mainittujen perusluetteloiden lisäksi siirtolaisrekisterin käytössä ovat seuraavat atk-tiedostot:

- ♦ Turun yliopiston historian laitokselta saatu passi- ja matkalipputietoja sisältävä aineisto (noin 60 000 tietuetta)
- ♦ Per-Erik Levlinin sukututkijaryhmän Amerikan suomenruotsalaisista kirkonkirjoista keräämä aineisto (noin 4 000 tietuetta)
- ♦ Antero Leitzingerin kokoama tiedosto Suomen kansalaisuutta ennen itsenäisyysdenaikaa anoneista ulkomaalaisista (noin 4 000 tietuetta)
- ♦ Olavi Koivukankaan laatima luettelo Uuden-Seelannin suomalaisista (noin 1000)
- ♦ Det danske Utvandererarkivin luovuttama luettelo Tanskan kautta Amerikkaan vuosina 1868-1896 menneistä suomalaisista.

Rekisterin käytössä on atk-tiedostojen lisäksi myös muuta aineistoa, mm.

- ♦ Olavi Koivukankaan Australia-aineisto, noin 4 000 korttia nimijärjestyksessä
- ♦ Kolmen amerikansuomalaisen seurakunnan kirkonkirjoja mikrofilmeinä

- ♦ Göteborgin poliisilaitoksen matkustajaluetteloläjennöksiä vuosilta 1869-1900
- ♦ Virastojen ja arkistojen osoitteita Suomesta ja Pohjois-Amerikasta

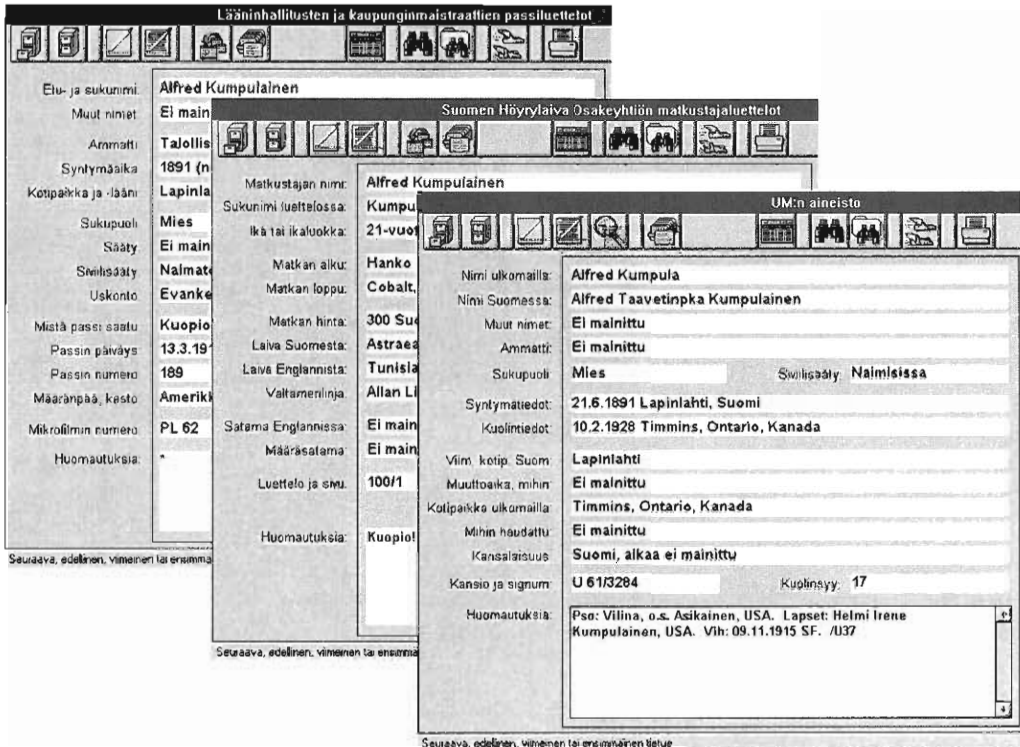
Siirtolaisrekisterin tiedostoista selviää

- ♦ Viimeinen kotikunta Suomessa (passiluettelot)
- ♦ Sosiaalinen asema (passiluettelot, ulkoministeriön aineisto ja viitteet)

- ♦ Perhesuhteet (passiluettelot, viitteet ja ulkoministeriön aineisto)
- ♦ Matkakumppanit (passi- ja matkustajaluettelot)
- ♦ Laivan nimi ja lähtöpäivä Suomesta (matkustajaluettelot)
- ♦ Määräpaikka ulkomailla (matkustajaluettelot)
- ♦ Kuolinaika ja -paikka (viitteet ja ulkoministeriön aineisto)

Siirtolaisuusinstituutti/Siirtolaisrekisteri
 Piispankatu 3, 20500 Turku
 Puh. +358-21-2317536,
 Fax +358-21-2333460

Sähköposti/e-mail:
 matti.kumpulainen@utu.fi
 tai: sirkka-liisa.laurila@utu.fi
 tai: elisabeth.uschanov@utu.fi

Siirtolaisuusinstituutin uudet julkaisut

Olavi Koivukangas: From the Midnigh Sun to the Long White Cloud - Finns in New Zealand. Turku 1996.

Runsaasti kuvitettu, kovakantinen ja 397 sivuinen kirja on Uuden-Seelannin suomalaisten historia. Se alkaa ensimmäisestä Uudessa-Seelannissa käyneestä suomalaisesta, Turusta kotoisin olleesta Herman D. Spöringistä ja kertoo kautta aikojen sinne muuttaneista merimiehistä, valaanpyytäjistä, kullankaivajista ja nykyisistä suomalaissyntyisistä asukkaista. Lopussa on sukututkimuksesta kiinnostuneille hyödyllinen henkilöhakemisto.

Hinta 120 mk, 35 NZD, 25 USD.

Olavi Koivukangas, Kalevi Korpela, Raimo Narjus (toim.): Suomi Euroopassa - maassamuuton uudet ulottuvuudet. Siirtolaisuustutkimuksia A 18. Turku 1996.

1995 Muuttoliikesymposiumin julkaisu sisältää ajankohtaista ja laaja-alaista tietoa muuttoliikkeen uusista piirteistä Suomen liittyttyä Euroopan Unionin jäseneksi. Tuotantoalat ja julkiset palvelut työllistävät aikaisempaa vähemmän eikä muuttamaan houkuttelevia työnäkymiä löydy liiemmin muualtakaan Euroopasta. Tutkijoiden ja päätöksentekijöiden puheenvuorot pohtivat tulevia näkymiä ja muuttoliikkeisiin vaikuttavaa kehitystä 207-sivuisessa raportissa.

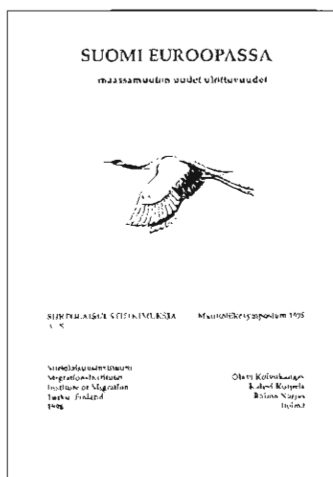
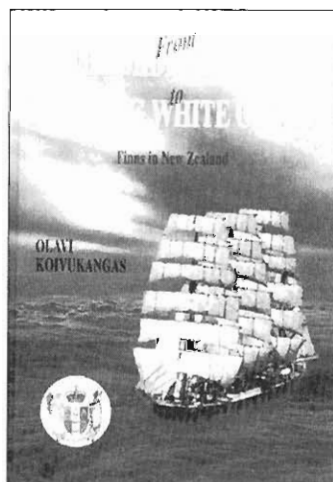
Hinta 80 mk.

Reino Kero: Suureen Länteen. Siirtolaisuus Suomesta Yhdysvaltoihin ja Kanadaan. Turku 1996.

Kirja on ensimmäinen osa Suomen siirtolaisuuden historiaa käsittelevästä, suurelle yleisölle tarkoitettusta teossarjasta. Kukin osa muodostaa oman, itsenäisen kokonaisuutensa. Tässä osassa tarkastellaan mm. amerikasiirtolaisuuden lähtötilannetta, Amerikkaan asettumista, missä ammateissa suomalaiset tavallisimmin työskentelivät, millainen oli siirtolaisten arkipäivä uudessa maassa ja kuinka moni heistä palasi takaisin. Runsaasti kuvitettu, kovakantinen kirja on n. 350-sivuinen (painossa).

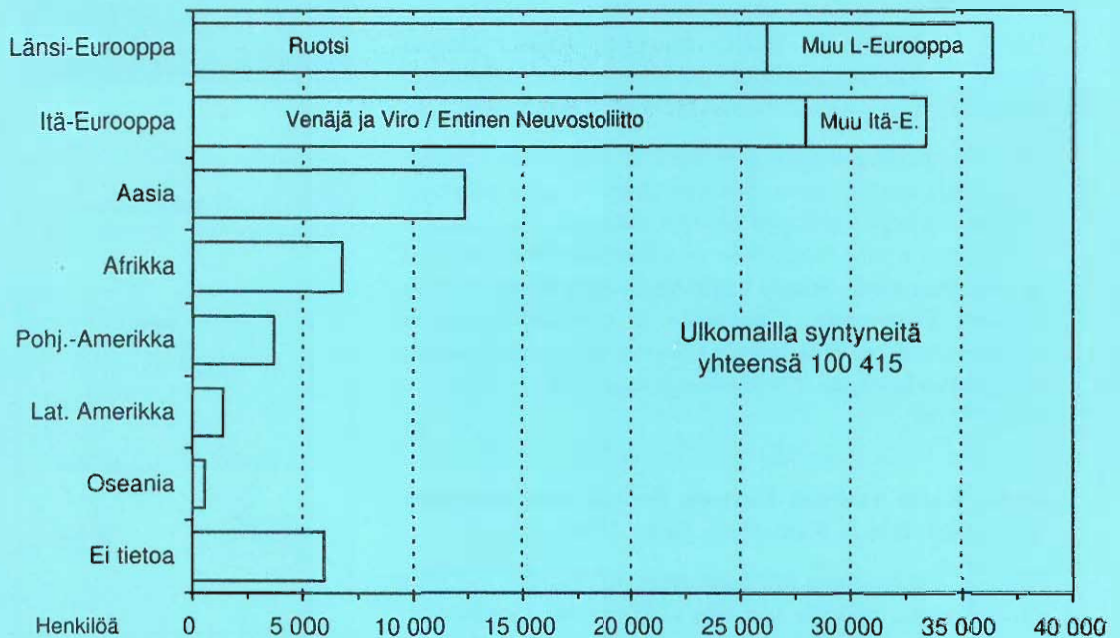
Hinta 150 mk.

Hinnat (lisätään postimaksu) ovat voimassa suoraan meiltä tilattaessa. Kirjakaupan hinnat ovat korkeampia.

Tilaukset:
Siirtolaisuusinstituutti
Piispankatu 3
20500 Turku
puh. 921-23 17 536
fax 921-23 33 460

Suomen ulkomailta syntynyt väestö maanosittain vuonna 1994

Lähde: Tilastokeskus; Kuvio: Jouni Korkiasaari, Siirtolaisuusinstituutti